

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

31 oktober 2016

WETSONTWERP

**betreffende bepaalde rechten van
personen die worden verhoord**

VERSLAG VAN DE EERSTE LEZING

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE
UITGEBRACHT DOOR
MEVROUW **Sophie DE WIT**

INHOUD

Blz.

I. Procedure.....	3
II. Inleidende uiteenzetting van de minister van Justitie....	3
III. Algemene bespreking.....	7
IV. Bespreking van de artikelen en stemmingen.....	19

Zie:

Doc 54 **2030/ (2015/2016):**

001: Wetsontwerp.

002 tot 004: Amendementen.

005: Artikelen aangenomen in eerste lezing.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

31 octobre 2016

PROJET DE LOI

**relatif à certains droits des personnes
soumises à un interrogatoire**

RAPPORT DE LA PREMIÈRE LECTURE

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR
MME **Sophie DE WIT**

SOMMAIRE

Pages

I. Procédure.....	3
II. Exposé introductif du ministre de la Justice.....	3
III. Discussion générale.....	7
IV. Discussion des articles et votes.....	19

Voir:

Doc 54 **2030/ (2015/2016):**

001: Projet de loi.

002 à 004: Amendements.

005: Articles adoptés en première lecture.

5003

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GO!	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire
Vuye&Wouters	:	Vuye&Wouters

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:	Abréviations dans la numérotation des publications:
DOC 54 0000/000: Parlementair document van de 54 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 54 0000/000: Document parlementaire de la 54 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA: Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA: Questions et Réponses écrites
CRIV: Voorlopige versie van het Integraal Verslag	CRIV: Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV: Beknopt Verslag	CRABV: Compte Rendu Analytique
CRIV: Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)	CRIV: Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN: Plenum	PLEN: Séance plénière
COM: Commissievergadering	COM: Réunion de commission
MOT: Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)	MOT: Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers	Publications officielles éditées par la Chambre des représentants
Bestellingen: Natieplein 2 1008 Brussel Tel.: 02/ 549 81 60 Fax: 02/549 82 74 www.dekamer.be e-mail: publicaties@dekamer.be	Commandes: Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél.: 02/ 549 81 60 Fax: 02/549 82 74 www.lachambre.be courriel: publicaties@lachambre.be
De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier	Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsontwerp, dat door de Kamer tijdens haar vergadering van 29 september 2016 urgent werd verklaard, besproken tijdens haar vergaderingen van 28 september, 7, 14 en 25 oktober en 2016.

I. — PROCEDURE

Tijdens haar vergadering van 28 september 2016 werd beslist om het schriftelijk advies in te winnen van bepaalde personen en organisaties. De ontvangen adviezen werden ter beschikking gesteld van de leden.

II. — INLEIDENDE UITEENZETTING VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

De heer Koen Geens, minister van Justitie, geeft aan dat dit wetsontwerp de Belgische strafwetgeving in overeenstemming wil brengen met de vereisten gesteld door 3 Europese instrumenten, met name:

1) Richtlijn 2013/48/EU van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures, ondertussen genoegzaam bekend als de Richtlijn “Salduz+”;

2) Richtlijn 2010/64/EU van 20 oktober 2010 betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures;

3) Richtlijn 2012/29/EU van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten.

De omzetting van de Richtlijn “Salduz+”, vormt het belangrijkste deel van het wetsontwerp. In verband met de omzetting van de Richtlijn “vertaling/vertolking” en de Richtlijn “slachtoffers” betreft het een omzetting van bepaalde artikelen die ook door “Salduz+” worden gewijzigd, in het bijzonder omtrent het verhoor.

Het is belangrijk te benadrukken dat de mensen uit de praktijk uitgebreid over dit wetsontwerp werden geraadpleegd. De basistekst werd voorbereid in een multidisciplinaire werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van:

— de federale en de lokale politie;

— de magistratuur, zie van het College van Procureurs-generaal en van het College van hoven en rechtbanken,

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné ce projet de loi, qui a obtenu l’urgence au cours de la séance plénière du 29 septembre 2016, au cours de ses réunions des 28 septembre, 7, 14 et 25 octobre 2016.

I. — PROCÉDURE

Lors de la réunion du 28 septembre 2016, il a été décidé de demander des avis écrits à certaines personnes et organisations. Les avis reçus ont été mis à la disposition des membres.

II. — EXPOSÉ INTRODUCTIF DU MINISTRE DE LA JUSTICE

M. Koen Geens, ministre de la Justice, indique que le projet de loi vise à mettre la législation pénale belge en conformité avec les exigences imposées par trois instruments européens, à savoir:

1) la directive européenne n°2013/48/UE du 2 octobre 2013 relative au droit d’accès à un avocat dans le cadre des procédures pénales, connue du grand public comme la “directive Salduz+”;

2) la directive 2010/64/UE du 20 octobre 2010 relative au droit à l’interprétation et à la traduction dans le cadre des procédures pénales;

3) la directive 2012/29/UE du 25 octobre 2012 établissant des normes minimales concernant les droits, le soutien et la protection des victimes de la criminalité.

La transposition de la directive “Salduz+” constitue l’essentiel du projet de loi. En ce qui concerne la transposition de la directive sur la traduction/l’interprétation et de la directive sur les victimes, la transposition ne concerne que des articles précis que modifie également la directive “Salduz+”, en particulier en ce qui concerne l’interrogatoire.

Il importe d’accentuer le fait que le présent projet de loi a fait l’objet d’une consultation étendue des acteurs de terrain. Le texte de base a été préparé au sein d’un groupe de travail multidisciplinaire composé de représentants:

— des polices fédérale et locale;

— de la magistrature, voire des représentants du Collège des Procureurs – généraux et du Collège des cours et tribunaux;

- de vereniging van onderzoeksrechters;
- de beleidscel Justitie en
- de FOD Justitie.

De tekst werd ook ter advies voorgelegd aan het College van Procureurs-generaal en aan de FOD Financiën (wat Douane en Accijnzen betreft).

Vervolgens werd over de tekst van gedachten gewisseld met de Orde van Vlaamse Balies en met advocats. be.

Tot slot werd de tekst nog gewijzigd ingevolge het advies van de Raad van State.

De memorie van toelichting geeft een gedetailleerd overzicht van de ontstaansgeschiedenis van de Richtlijn “Salduz+”, een artikelsgewijze bespreking ervan, een analyse van de wijzigingen genoodzaakt aan onze Belgische wetgeving om te voldoen aan de vereisten van de Richtlijn, waarbij telkens wordt verwezen naar de vragen, noden en verzuchtingen van de mensen in het werkveld, en er wordt aangegeven waarom het wetsontwerp er al dan niet op ingaat. Het opzet van dit wetsontwerp is te komen tot een werkbaar en efficiënt kader om te voldoen aan de Europese vereisten, met als deadline 27 november 2016 – niet meer, maar ook niet minder. Dat was ook het uitgangspunt van de “Salduz-wet” van 13 augustus 2011.

Rekening houdend met het voorgaande, kan worden gesteld dat dit wetsontwerp een geconsulteerde, door-dachte en gedragen tekst is.

Hoewel de Belgische wetgeving al in belangrijke mate voldoet aan de Europese vereisten, zijn nog een aantal wetswijzigingen nodig.

Hierna volgen de belangrijkste elementen:

- Het recht op toegang tot een advocaat moet worden gegarandeerd voor alle verhoren:

- o voor personen die niet van hun vrijheid zijn beroofd, wordt dit recht uitgebreid tot alle strafbare feiten waarvoor een vrijheidsbenemende straf kan worden opgelegd (de huidige drempel van een gevangenisstraf van meer dan 1 jaar is niet conform de richtlijn);

- o voor personen die van hun vrijheid zijn beroofd, is de organisatie van de bijstand bij verhoren die plaatsgrijpen na de aflevering van het bevel tot aanhouding ingegeven door die van het Protocol dat op 8 juni 2015 werd gesloten tussen de procureur-generaal van het rechtsgebied

- de l’association des juges d’instruction;
- de la cellule stratégique de la Justice et
- du SPF Justice.

Ce texte a également été soumis pour avis au Collège des procureurs généraux et au SPF Finances (pour ce qui concerne les Douanes et Accises).

Ensuite le texte a fait l’objet d’un échange de vue avec l’ordre des barreaux néerlandophones et advocats. be.

Enfin, le texte a encore été modifié suite à l’avis du Conseil d’État.

L’exposé des motifs retrace en détail la genèse de la directive “Salduz+” et examine les articles de ladite directive, puis analyse les modifications qu’il convient d’apporter à la législation belge pour répondre aux exigences de cette directive. Il renvoie systématiquement aux questions, aux besoins et aux aspirations des acteurs de terrain et indique pourquoi le projet à l’examen y répond ou non. Le projet de loi à l’examen vise à mettre en place un cadre opérationnel et efficace pour répondre aux exigences européennes, la date butoir prévue à cet égard ayant été fixée au 27 novembre 2016. Il ne poursuit pas d’autre objectif que celui-là. La loi Salduz du 13 août 2011 avait le même fondement.

Il peut se déduire de ce qui précède que le projet à l’examen est le fruit d’une consultation, qu’il a été réfléchi et qu’il bénéficie d’un large soutien.

Bien que la législation belge soit déjà largement conforme aux exigences européennes, plusieurs modifications doivent encore y être apportées.

Les éléments les plus importants sont les suivants:

- Le droit d’accès à un avocat doit être garanti lors de toutes les auditions:

- o Pour les personnes non privées de liberté, cela est étendu à toutes les infractions pour lesquelles une peine privative de liberté peut être infligée (le seuil actuel d’une peine d’emprisonnement supérieure à un an n’est pas conforme à la directive).

- o Pour les personnes privées de liberté, l’organisation de l’assistance pour les auditions qui interviennent après la délivrance du mandat d’arrêt s’inspire de celle du Protocole conclu le 8 juin 2015 entre le procureur général du ressort d’Anvers-Limbourg, le premier

Antwerpen-Limburg, de eerste voorzitter van het hof van beroep, de voorzitters van de rechtbanken van eerste aanleg, de procureurs des Konings, de onderzoeksrechters en de Orde van Vlaamse Balies. Tevens wordt een mogelijkheid tot audiovisueel registreren van het verhoor ingevoegd.

— Artikel 47*bis* van het Wetboek van strafvordering wordt het basisartikel voor alle verhoren met een strafrechtelijke finaliteit. De structuur van het artikel wordt volledig herzien. De belangrijkste aandachtspunten zijn:

a) een rationalisatie van de mededeling van de rechten;

b) een beschrijving van de rol van de advocaat conform de vereiste van de richtlijn

— De bijstand van de advocaat tijdens onderzoeks-handelingen wordt uitgebreid van het plaatsbezoek met het oog op wedersamenstelling, naar de confrontatie en de meervoudige confrontatie.

— De wet van 19 december 2003 betreffende het Europees aanhoudingsbevel wordt aangepast.

— Tot slot wordt ook artikel 495 van het Gerechtelijk Wetboek aangepast om een wettelijke basis te geven aan de permanentiedienst, de zogenaamde “webapplicatie”.

Sinds 1 januari 2012 wordt die permanentie georganiseerd via de zogenaamde “Salduz-webapplicatie”. De omschrijving en de kwaliteitscriteria waaraan deze dienst moet voldoen, evenals de financiering ervan, werden vastgelegd in een protocol dat de minister van Justitie met de ordes heeft gesloten. Daarin wordt de webapplicatie omschreven als een “permanentiedienst die het mogelijk maakt op een zo snel mogelijke manier een advocaat te contacteren die zal instaan voor het consult en de bijstand aan de verdachte beroofd van zijn vrijheid zoals omschreven in de wet van 13 augustus 2011, binnen de door de wet opgelegde maximale termijn van 2 uur, op basis van het tussen actoren overeengekomen processchema. De permanentiedienst zal zo georganiseerd worden dat de contactname zo geautomatiseerd en zo snel mogelijk geschiedt, gebruik makend van de moderne communicatiemiddelen, waarbij een callcenter ter beschikking blijft voor incidenten en technische problemen.”

Die webapplicatie heeft zijn sinds 2012 duidelijk aangetoond dienstig te zijn. Het is een uiterst essentieel en onvervangbaar hulpmiddel geworden om de goede werking en de continuïteit van de “permanentiedienst Salduz” te blijven garanderen en verzekeren.

président de la cour d’appel, les présidents des tribunaux de première instance, les procureurs du Roi, les juges d’instruction et l’ordre des barreaux néerlandophones. Une possibilité d’enregistrement audiovisuel de l’audition est également insérée.

— L’article 47*bis* du code d’instruction criminelle devient l’article de base pour toutes les auditions à finalité pénale. La structure de l’article est entièrement remaniée. Les principaux points d’attention sont:

a) la rationalisation de la communication des droits;

b) la description du rôle de l’avocat conformément à l’exigence de la directive.

— L’assistance de l’avocat durant les actes d’instruction est étendue de la descente sur les lieux en vue de la reconstitution des faits à la confrontation et la confrontation multiple.

— La loi du 19 décembre 2003 relative au mandat d’arrêt européen est adaptée.

— Enfin, l’article 495 du Code judiciaire est adapté afin de conférer une base légale au service de permanence, appelé “application web”.

Depuis le 1er janvier 2012, cette permanence est organisée par le biais de l’application dite “application web Salduz”. La description de cette permanence, les critères de qualité auxquels elle doit répondre, de même que son financement ont fait l’objet d’un protocole, conclu entre le ministre de la Justice et les ordres, qui décrit l’application web comme “un service permettant de contacter de la façon la plus rapide possible, dans le délai maximal de 2 heures imposé par la loi, un avocat qui se chargera de la consultation et de l’assistance en faveur de l’inculpé privé de sa liberté comme défini dans la loi du 13 août 2011, ce sur la base d’un schéma de procédure convenu entre les acteurs. La permanence sera organisée de manière à ce que la prise de contact se déroule de la façon la plus automatisée possible et le plus rapidement possible en faisant usage des moyens de communication modernes, étant entendu qu’un call center demeure disponible pour les incidents et les problèmes techniques.”

Cette application web a largement fait ses preuves depuis 2012. Elle est devenue un outil extrêmement essentiel et irremplaçable pour continuer à garantir et assurer le bon fonctionnement et la continuité de la “permanence Salduz”. Le présent projet élargit encore

Dit wetsontwerp breidt het aantal gevallen waarin het contact met de advocaat via de webapplicatie moet verlopen nog uit en verplicht alle praktijkactoren de applicatie te gebruiken.

De invoeging van het nieuwe lid in artikel 495 van het Gerechtelijk Wetboek strekt er aldus toe die “goede praktijk” te bestendigen en in te schrijven als een nieuwe opdracht voor de Ordes, waarbij de Staat de duidelijke opdracht krijgt de financiering ervan te waarborgen.

Ingevolge de nieuwe reglementering moeten in de webapplicatie wijzigingen worden aangebracht. De kosten voor die wijzigingen worden berekend op 350 000 euro. Voor de werking en het onderhoud van het systeem worden de kosten geraamd op 988 600 euro op jaarbasis:

- recurrente kosten (infrastructuur enzovoort): 202 041,73 euro,
- werking (onderhoud, *mobile web* enzovoort): 139 069,71 euro,
- prestaties (callcenter): 327 402,68 euro,
- evolutie: 320 050,67 euro.

De belangrijkste budgettaire impact van deze omzetting situeert zich op het niveau van de tweedelijns juridische bijstand. Deze impact moet worden berekend op basis van schattingen van het aantal toekomstige verhoren die onder de nieuwe regeling zullen vallen. Deze schattingen hebben plaatsgevonden op basis van de cijfers van de webapplicatie en het aantal daarin geregistreerde verhoren, uitgaande van de vooronderstelling dat de helft van de zaken onder de “pro deo-regeling” zou vallen en zonder de afstandsregeling. Een simulatie van de grote Salduz komt dan ook op de volgende cijfers voor de tweedelijns juridische bijstand: €20 403 552,80/12 = €1 700 296,07 per maand.

Tot slot ging de implementatie van de wet van 13 augustus 2011 gepaard met een grondige evaluatie “ex nunc”. Deze begeleidende en gefaseerde procesevaluatie werd uitgevoerd door de Dienst Strafrechtelijk Beleid, onder begeleiding van een stuurgroep waarin alle actoren waren vertegenwoordigd. Dit leverde enkele zeer interessante tussentijdse rapporten op en een zeer dienend eindrapport. Dergelijke “ex nunc” evaluatie maakt het mogelijk waar nodig bij te sturen en gecoördineerde oplossingen tussen de mensen in het werkveld op korte termijn uit te werken inzake pijnpunten die werden vastgesteld tijdens de evaluatie. Dergelijke evaluatie is, volgens de minister, opnieuw nodig voor

les cas dans lesquels le contact avec l’avocat doit se faire via l’application web et oblige l’utilisation par tous les acteurs du terrain.

L’insertion du nouvel alinéa dans l’article 495 du Code judiciaire vise ainsi à pérenniser cette “bonne pratique” et à l’inscrire en tant que nouvelle mission pour les ordres, l’État ayant pour mission claire d’en assurer le financement.

Des modifications dans l’application web sont nécessaires suite à la nouvelle réglementation, les frais pour ces modifications sont calculés à 350 000 euro. Pour le fonctionnement et l’entretien du système les frais sont calculés à 988 600 euro chaque année:

- frais récurrents (infrastructure etc.): 202 041,73 euros,
- fonctionnement (maintenance, mobile web etc.): 139 069,71 euros,
- prestations (call centre): 327 402,68 euros,
- Évolution: 320 050,67 euros.

L’incidence budgétaire de cette transposition se situe principalement au niveau de l’aide juridique de deuxième ligne. Cette incidence doit être calculée en évaluant le nombre des auditions qui tomberont sous le coup de la nouvelle réglementation. Ces évaluations ont été réalisées sur la base des chiffres de l’application web et du nombre d’auditions qui y ont été enregistrées, en partant du principe que la moitié des affaires relèveraient de la réglementation “pro deo” et sans tenir compte de la réglementation en matière de renonciation. En procédant à une simulation du grand Salduz, on obtient dès lors les chiffres suivants pour ce qui est de l’aide juridique de deuxième ligne: €20 403 552,80/12 = €1 700 296,07 par mois.

Enfin, la mise en œuvre de la loi du 13 août 2011 s’est accompagnée d’une profonde évaluation “ex nunc”. Cette évaluation processuelle d’accompagnement par étapes a été menée par le service de la Politique criminelle, sous la direction d’un groupe de pilotage au sein duquel étaient représentés tous les acteurs. Elle a débouché sur quelques rapports intermédiaires très intéressants et sur un rapport final particulièrement utile. Une évaluation “ex nunc” de ce type permet d’apporter, lorsque c’est nécessaire, des corrections et d’élaborer à court terme des solutions coordonnées entre les acteurs de terrain sur les points sensibles constatés lors de l’évaluation. Selon le ministre, la mise en œuvre de

de implementatie van deze toekomstige wet. De Dienst Strafrechtelijk Beleid (die nu deel uitmaakt van de algemene directie wetgeving van de FOD Justitie) heeft deze opdracht al gekregen, met de vraag dit te doen in nauwe samenwerking met het College van procureurs-generaal dat hiervoor de nodige bijstand kan leveren via haar steundienst en het expertisenetwerk strafrechtspiegling.

III. — ALGEMENE BESPREKING

1. Vragen en betogen van de leden

Mevrouw Sophie De Wit (N-VA) herinnert aan de wordingsgeschiedenis van het “arrest Salduz vs. Turkije” en aan de gevolgen ervan voor heel Europa inzake bijstand door een advocaat in een heel vroeg stadium van de procedure. Die bijstand is heel belangrijk, net als een eerlijk proces.

Net zoals in 2010 kiest de regering in dit wetsontwerp voor een beperkt en strikt kader, met name om budgettaire redenen, maar ook wegens de werklust, inzonderheid voor de politie of voor de balie; de Salduz-wet heeft immers gezorgd voor een grotere werklust, en met de inwerkingtreding van dit wetsontwerp zal de werklust ongetwijfeld nog toenemen.

Er werd ingegaan op de meeste opmerkingen van de Raad van State. Het is heel positief dat een multidisciplinaire werkgroep, met onder meer mensen uit het werkveld, zich gebogen heeft over dit wetsontwerp.

De politie geeft in haar advies aan dat een dergelijk bijstandssysteem niet bestaat voor de slachtoffers. Dat schept een zekere onbalans, waarvoor in de toekomst een oplossing zou moeten worden gevonden.

De spreekster toont zich heel tevreden met die omzetting van Europese richtlijnen, hoewel ze toch bezorgd is over het budgettaire aspect ervan. Ze herinnert aan haar voorstel om een in de toekomst noodzakelijk fonds voor juridische bijstand op te richten (DOC 54 1851/001). De gemiddelde maandelijks kosten voor juridische bijstand bedragen 1,7 miljoen euro. De webapplicatie waarin is voorzien zal 1 miljoen euro per jaar kosten, alleen al voor het onderhoud. Het is dus heel belangrijk om tot een akkoord te komen over dat fonds voor juridische bijstand.

De heer Raf Terwingen (CD&V) geeft aan dat de budgettaire kwestie inderdaad belangrijk is en dat de omzetting van Europese richtlijnen organisatorisch niet eenvoudig zal zijn.

cette future loi nécessitera à nouveau une évaluation de ce type. Le service de la Politique criminelle, qui fait à présent partie de la direction générale Législation du SPF Justice, s'est déjà vu confier cette mission, qu'il remplira en étroite collaboration avec le Collège des procureurs généraux qui pourra prêter à cet effet l'assistance nécessaire par l'intermédiaire de son service d'appui et du réseau d'expertise procédure pénale.

III. — DISCUSSION GÉNÉRALE

1. Questions et interventions des membres

Mme Sophie De Wit (N-VA) rappelle l'historique de l'arrêt Salduz contre la Turquie et ses conséquences pour l'Europe entière en matière d'assistance par un avocat très tôt dans la procédure. Il est très important d'avoir cette assistance et un procès équitable.

Le gouvernement opte dans ce projet de loi, comme il l'avait fait en 2010, pour un cadre limité et strict. Cela notamment pour des raisons budgétaires, mais aussi pour des raisons de charge de travail notamment pour la police ou pour le barreau. Cela va sans doute continuer dans ce sens. La loi Salduz a conduit à une plus grande charge de travail, et l'entrée en vigueur de ce projet de loi va sans doute encore l'augmenter.

La plupart des remarques du Conseil d'État ont été prises en considération. Il est très positif qu'un groupe de travail multidisciplinaire, composé d'acteurs de terrain notamment, ait travaillé à ce projet de loi.

La police, dans son avis, indique qu'un tel système d'assistance n'existe pas pour les victimes. Cela crée un certain déséquilibre auquel il faudrait tenter de trouver une solution à l'avenir.

L'oratrice est très satisfaite de cette transposition, même si elle fait part de son inquiétude sur l'aspect budgétaire de celle-ci. Elle rappelle sa proposition de mettre sur pieds un fonds d'aide juridique (DOC 54 1851/001), qui sera nécessaire à l'avenir. Le coût mensuel moyen de l'aide juridique est d'1,7 million d'euros. L'application web prévue coûtera un million d'euros par an, juste pour la maintenance. Il est donc très important d'arriver à un accord sur ce fonds d'aide juridique.

M. Raf Terwingen (CD&V) indique que la question budgétaire est en effet importante et que la mise en place de la transposition ne sera pas simple d'un point de vue organisationnel.

De webapplicatie is een goede zaak en zal de efficiëntie bevorderen. Opdat het systeem zou functioneren, is het zaak dat die omzetting van Europese richtlijnen en de uitbreiding van het toepassingsgebied van de Salduz-wetgeving gepaard gaan met de wens van de minister om van de gevangenisstraf het laatste redmiddel te maken.

Ook mevrouw Carina Van Cauter (*Open Vld*) is gewonnen voor dit heel belangrijke wetsontwerp. De bijstand van een advocaat is een essentieel onderdeel van het recht op een billijk proces. De spreekster geeft echter aan dat zij zich zorgen maakt over het budgettaire aspect van de zaak. De verruiming van het toepassingsveld van de Salduz-wetgeving zal wegen op het budget van Justitie. Mevrouw Van Cauter zal het voorstel steunen om een fonds voor rechtsbijstand op te richten. Men zal evenwel nog verder moeten gaan om de toegang tot het gerecht te waarborgen en om te garanderen dat binnen een redelijke termijn een uitspraak volgt, niet alleen in strafzaken, maar ook in burgerlijke zaken.

Tevens moet men zich op Europees niveau afvragen in welke mate die kosten (onder meer voor de tolken) moeten worden gedragen door de samenleving, en niet als gerechtskosten moeten worden beschouwd.

Organisatorisch zal het een hele uitdaging zijn die verruiming van het toepassingsveld van de "Salduz-Richtlijn" tot stand te brengen. Daarvoor zullen alle actoren in het veld moeten samenwerken.

De heer Gautier Calomne (*MR*) brengt in herinnering dat Yusuf Salduz een jonge Turk is die in 2001 werd veroordeeld tot een gevangenisstraf nadat hij ten overstaan van de politie feiten had bekend die hem bij zijn eerste verhoor ten laste werden gelegd, maar die nadien heeft aangegeven dat zijn bekentenis met geweld werd afgedwongen. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft zijn redenering gevolgd, met name dat het onderzoek niet billijk werd gevoerd. Mocht hij door een advocaat zijn bijgestaan, dan had hij geen bekentissen afgelegd en was hij niet veroordeeld geweest. Dankzij het arrest-Salduz heeft een persoon die wordt verdacht van feiten die met een gevangenisstraf met minstens een jaar kunnen worden gestraft (aanhoudingsbevel), thans recht op een vertrouwelijk gesprek met zijn advocaat voordat het verhoor plaatsvindt.

Na de op stapel staande goedkeuring van het wetsontwerp zullen het voorafgaand consultatierecht en het recht op bijstand worden verruimd tot alle misdrijven die aanleiding geven tot een vrijheidsbenemende straf.

L'application web est une bonne chose qui permettra plus d'efficacité. Pour permettre au système de fonctionner, il est important que cette transposition – et l'extension du champ d'application de la législation Salduz – aille de pair avec la volonté du ministre de faire de la peine d'emprisonnement le remède ultime.

Mme Carina Van Cauter (*Open Vld*) est elle aussi favorable au projet de loi qui est très important. L'assistance par un avocat est un élément essentiel du droit au procès équitable. L'oratrice fait part cependant de sa préoccupation sur la question budgétaire. L'extension du champ d'application de la législation Salduz va peser sur le budget de la justice. L'oratrice soutiendra la proposition de mise sur pieds d'un fonds pour l'aide juridique. Il faudra cependant encore faire plus pour garantir l'accès à la justice et des décisions dans un délai raisonnable, non seulement en matière pénale mais aussi en matière civile.

Il faut aussi se demander, au niveau européen, dans quelle mesure ces coûts – d'interprètes notamment – doivent être supportés par la société et non considérés comme des frais de justice.

Le défi organisationnel sera d'arriver à mettre sur pieds cette extension du champ d'application de la directive Salduz. Cela demandera la collaboration de tous les acteurs de terrain.

M. Gautier Calomne (*MR*) rappelle que Yusuf Salduz est un jeune Turc qui en 2001 fut condamné à la prison après avoir avoué à la police ce que l'on lui reprochait lors de sa première audition, affirmant par la suite que ses aveux lui avaient été extorqués par la force. La Cour européenne des droits de l'Homme a suivi son raisonnement qui était de dire que l'enquête n'avait pas été menée équitablement. Si il avait eu un avocat à ses côtés, il n'aurait pas avoué et n'aurait pas été condamné. Grâce à l'arrêt Salduz, aujourd'hui, une personne suspectée d'avoir commis des faits passibles d'une peine d'au moins un an de prison (mandat d'arrêt) a droit à un entretien confidentiel avec son avocat avant son audition.

Demain, lorsque la loi sera adoptée, le droit de consultation préalable et d'assistance pendant l'audition seront étendus à toutes les infractions donnant lieu à une peine privative de liberté.

De advocaat zal voortaan een actieve rol spelen, aangezien hij kan verzoeken een opsporingshandeling te stellen of over te gaan tot een verhoor. Hij kan verzoeken de gestelde vragen te verduidelijken. Voorts mag hij alle verhoren bijwonen.

Het staat vast dat deze wijzigingen de advocaten, en met name de pro deo-advocaten, met veel extra werk zullen opzadelen. Er zal geld moeten worden gevonden om die pro deo-advocaten in staat te stellen hun werk te doen en te waarborgen dat deze rechten van verdediging effectief zijn. Onze democratie staat op het spel.

De spreker verwijst naar persartikels die aangeven dat het aantal voorlopige vrijlatingen van verdachten tijdens de eerste vijf maanden na de inwerkingtreding van de Salduz-wet (in zijn eerste versie) met 40 % was gestegen, aangezien de onderzoeksrechters, dankzij de samenwerking met de advocaten, over meer elementen beschikten om een evenwichtig vonnis uit te spreken. Zal de actieve aanwezigheid van de advocaat het aantal voorlopige vrijlatingen opnieuw doen stijgen?

Aangaande het recht op een vertrouwelijk consult met de advocaat is de richtlijn van toepassing op feiten die kunnen worden bestraft met vrijheidsbeneming. De verdachte van eender welk strafrechtelijk misdrijf moet dus de bijstand van een advocaat kunnen genieten. Zijn er Europese landen waar geen vrijheidsbeneming staat op dergelijke misdrijven? *Quid* in dat geval? Morgen zal het Strafwetboek misschien eveneens voorzien in inbeschuldigingstellingen die niet verbonden zijn aan een gevangenisstraf. Gevangenisstraf als ultieme straf is immers één van de doelstellingen van het Justitieplan. Zal de Salduz-rechtspraak daarop dan van toepassing zijn?

De heer Calomne gaat in op enkele opmerkingen naar aanleiding van het advies van *Avocats.be*. Sommige van hun eisen werden eerder al gehoord, andere niet. Aangaande de inzage van het dossier vanaf het eerste verhoor voert *Avocats.be* goede argumenten aan. Welke visie houdt de minister er op dat vlak op na? Waarom wordt dat recht op inzage van het dossier niet toegestaan?

De spreker gaat opnieuw in op het ontworpen artikel 47bis, § 6, 5), van het Wetboek van strafvordering, dat betrekking heeft op een persoon die wordt verhoord zonder dat hem een misdrijf ten laste wordt gelegd maar die in de loop van het verhoor als verdachte wordt beschouwd. Er staat nergens bepaald dat die persoon het recht zou hebben het verhoor naar een latere datum te doen uitstellen om eerst zijn advocaat te kunnen raadplegen alvorens hij verder zou worden verhoord als verdachte. Hoe komt dat?

L'avocat aura dorénavant un rôle actif puisqu'il pourra demander que soit procédé un acte d'information ou une audition. Il pourra demander des clarifications sur des questions posées. Par ailleurs, il pourra assister à toutes les auditions.

Il est certain que ces modifications engendreront un travail supplémentaire important dans le chef des avocats et notamment des avocats pro deo. Il faudra trouver des budgets pour permettre à ces avocats pro deo de travailler et assurer que ces droits de la défense soient effectifs. Il en va de notre démocratie.

L'orateur fait référence à des articles de presse qui indiquaient que, cinq mois après l'entrée en vigueur de la loi Salduz (première mouture), le nombre de libérations provisoires de suspects avait augmenté de 40 %, les juges d'instructions disposant de plus d'éléments pour un jugement équilibré grâce à la collaboration avec les avocats. La présence active de l'avocat engendrera-t-elle une nouvelle augmentation des libérations provisoires?

Concernant le droit à une consultation confidentielle avec l'avocat, la directive s'applique à des faits punissables d'une peine privative de liberté. Dès lors, le suspect de n'importe quelle infraction pénale doit pouvoir bénéficier de l'assistance d'un avocat. Y-a-t-il des pays européens où les infractions pénales ne sont pas passibles d'une peine privative de liberté? *Quid* dans cette hypothèse? Demain, le code pénal prévoira également peut être des incriminations ne se rapportant pas à une peine de prison. La peine de prison comme peine ultime est en effet un des objectifs du plan justice. La jurisprudence Salduz leur sera-t-elle dès lors applicable?

M. Calomne fait part de quelques remarques provenant de l'avis d'AVOCATS.be. Certaines de leurs demandes ont déjà été entendues, d'autres non. En ce qui concerne l'accès au dossier dès la première audition, AVOCATS.be effectue un beau plaidoyer dans leur avis. Quelle est la vision des choses du ministre? Pourquoi ne pas accorder ce droit à l'accès au dossier?

L'orateur revient sur l'article 47bis, § 6, 5) en projet du Code d'instruction criminelle qui traite du cas d'une personne auditionnée sans qu'aucune infraction ne lui soit imputée et qui devient suspecte au cours de l'audition. Il n'est pas prévu que cette personne ait le droit de demander le report de l'audition à une date ultérieure afin de pouvoir consulter son avocat préalablement à la poursuite de son audition en tant que suspect. Y-a-t-il une explication à cela?

Uit het van de federale politie ontvangen advies blijkt dat er een verschil bestaat tussen de Nederlandse en de Franse tekst van het ontworpen artikel 5 (artikel 2bis, § 2, van de wet van 20 juli 1990). Welke tekst is correct?

Ten slotte vraagt de spreker de minister wat in het raam van deze hervorming precies van de politieagenten wordt verwacht, en hoe zij concreet zullen worden ondersteund op het vlak van financiële middelen en opleiding. De spreker wijst er immers op dat daarover bij hen ongerustheid bestaat.

Mevrouw Özlem Özen (PS) komt eerst terug op de agenda van de werkzaamheden zoals die in het kader van de bespreking van dit wetsontwerp werd vastgelegd. In meer dan één opzicht is het betreuenswaardig dat de meerderheid heeft beslist de algemene bespreking aan te vatten ondanks de overeenkomst die was bereikt. Ten eerste is dat jammer omdat het gaat om een gebrek aan fatsoen ten aanzien van de geraadpleegde instellingen. Wie kan geloven dat de volksvertegenwoordigers van de meerderheid de overgezonden adviezen in slechts enkele uren ernstig hebben kunnen analyseren? Voorts is zulks betreuenswaardig omdat dat alles – ten minste toch gedeeltelijk – had kunnen zijn voorkomen indien de regering, zoals de Raad van State haar had verzocht, de adviezen waarover ze beschikte al had doorgespeeld. Ten slotte betreft het een precedent dat de commissie voor de Justitie niet gewoon is. Tot dusver konden de werkzaamheden dankzij wederzijds vertrouwen en respect van de oppositie sereen worden georganiseerd. In deze commissie heeft de oppositie sinds de aanvang van deze zittingsperiode nooit abusief van haar prerogatieven gebruik gemaakt. Het spreekt voor zich dat de goede wil en de constructieve houding van de fractie van de spreekster hun grenzen hebben, en dat die fractie haar conclusies zal trekken uit de houding van de meerderheid, die op zijn minst toch de bij de opmaak van de agenda van de werkzaamheden aangegane verbintenissen zou moeten nakomen.

In verband met het ter bespreking voorliggende wetsontwerp geeft de spreekster aan dat de richtlijn ontegensprekelijk een vooruitgang betekent voor de rechten van de Belgische rechtzoekenden. Op de vraag of het wetsontwerp haar verwachtingen inlost, geeft de spreekster een driedelig antwoord: tegelijkertijd “ja”, “niet voldoende” en zelfs “volstrekt niet”.

Het wetsontwerp versterkt bepaalde rechten. Het feit dat de advocaat in meer gevallen dan onder de vigerende regeling de rechtzoekende gegarandeerd bijstaat, is de meest ontegensprekelijke vooruitgang die met dit wetsontwerp wordt geboekt, zelfs al had de regering geen andere keuze daar dit het hoofddoel was van de richtlijn.

L'avis reçu par la police fédérale indique une différence entre les textes français et néerlandais de l'article 5 du projet (article 2 bis § 2 de la loi du 20 juillet 1990). Quelle est la bonne version?

Enfin, l'orateur demande au ministre exactement ce qui est attendu des policiers dans le cadre de cette réforme et comment, concrètement, ils seront épaulés en termes de budget et formation. En effet, l'orateur a ressenti certaines craintes de leur part.

Mme Özlem Özen (PS) revient tout d'abord sur la façon dont l'ordre des travaux a été établi dans le cadre de l'examen de ce projet de loi. Que la majorité ait décidé d'entamer la discussion générale malgré l'accord qui avait été passé est regrettable à plus d'un titre. Tout d'abord, parce qu'il s'agit d'un manque de correction à l'égard des institutions consultées. Qui peut croire qu'en quelques heures seulement, les députés de la majorité ont pu analyser sérieusement les avis transmis? C'est aussi regrettable parce que tout cela aurait pu être – au moins partiellement – évité si le gouvernement avait transmis, comme l'y invitait le Conseil d'État, les avis dont il disposait déjà. Enfin, il s'agit d'un précédent auquel la commission de la Justice n'est pas habituée. Jusqu'à présent, une confiance mutuelle et un respect de l'opposition ont permis une organisation sereine des travaux. Dans cette commission, l'opposition n'a, depuis le début de cette législature, jamais usé de ses prérogatives de façon abusive. Il va sans dire que la bonne volonté et l'attitude constructive du groupe de l'oratrice ont une limite et que ce groupe tirera les conséquences de l'attitude de la majorité, qui devrait à tout le moins respecter les engagements pris lors des ordres des travaux.

Concernant le projet de loi en discussion, l'oratrice indique que la directive représente un progrès indéniable pour les droits des justiciables belges. A la question de savoir si le projet de loi répond à ses attentes, l'oratrice apporte une triple réponse: à la fois “oui”, “pas assez” et même “pas du tout”.

Le projet renforce certains droits. La présence garantie de l'avocat aux côtés du justiciable dans des cas plus larges que le régime actuel est le progrès le plus indéniable du projet, même si le gouvernement n'avait pas d'autres choix puisque c'est là le principal objectif de la directive.

De regering heeft echter een minimalistische omzetting van de richtlijn doorgevoerd. Dat heeft maar één doel: ze inpassen in haar logica van een lineaire uitgaveninkrimping. Zoals de Raad van State in herinnering heeft gebracht, is die minimalistische omzetting soms te bescheiden. Zo geldt de werkingssfeer van het wetsontwerp bijvoorbeeld alleen bij misdrijven die tot een vrijheidsbenemende straf kunnen leiden. In tegenstelling tot wat in de memorie van toelichting wordt gesteld, keurt de Raad van State die keuze echter niet goed, met name gelet op considerans nr. 17 van de richtlijn. Het mag dan wel kloppen dat de richtlijn de vrijheidsbenemende straffen uitsluit, maar alleen op voorwaarde dat de rechtspleging niet verloopt voor een strafrechtbank. Afgezien van die juridische kwestie staat het principe van het recht op toegang tot de advocaat centraal in het debat. Een gerecht dat modern wil zijn en dat opsluiting in de gevangenis als een uitzonderlijke straf opvat, moet de rechten van verdediging ten aanzien van alle soorten straffen waarborgen.

Het vermoeden van afstand van een advocaat is een ander voorbeeld van zwakke omzetting. Het wetsontwerp gaat uit van afstand als de inverdenkinggestelde zonder advocaat naar het verhoor komt, terwijl in zijn oproeping kort de tenlastelegging en zijn rechten zijn aangegeven. De afdeling Wetgeving van de Raad van State toont echter met kracht aan dat afstand het resultaat moet zijn van een actieve interventie van de betrokkene. Dat blijkt de regering niet te raken, want zij handhaaft de huidige regeling, tegen alles en iedereen in.

Nu het gerecht almaar technischer wordt, is het risico dat iemand zonder advocaat naar een verhoor komt aanzienlijk, gewoon omdat hij zich van de gelopen risico's niet bewust is.

In het kader van de omzetting van Europese richtlijnen roept het wetsontwerp andere vragen op, zoals de toegang tot het dossier door de advocaat of zijn rol tijdens het verhoor.

Het wetsontwerp beantwoordt helemaal niet aan de verwachtingen van de spreekster, doordat de procedurele waarborgen van het aanhoudingsbevel zomaar worden weggelaten, zonder enige band met de richtlijn.

Beweren dat de regering dus met de ene hand geeft wat ze met de andere terugneemt, is nauwelijks een overdrijving. Als het wetsontwerp wordt aangenomen zoals het nu voorligt, kan voortaan iemand van zijn vrijheid worden beroofd door middel van een gewoon stuk papier dat niets verantwoordt en door niemand is ondertekend, desnoods gevolgd door een mogelijke vrijlating

Cependant, le gouvernement a fait une transposition a minima de la directive. Avec un seul but: l'inscrire dans sa logique de réduction linéaire des dépenses. Cette transposition a minima est parfois trop faible comme l'a rappelé le Conseil d'État. Par exemple, dans le champ d'application du projet de loi qui ne s'applique que dans le cadre d'infractions pouvant mener à une peine de privation de liberté. Or, contrairement à ce qu'affirme l'exposé des motifs, le Conseil d'État n'approuve pas ce choix notamment au regard du considérant n°17 de la directive. Certes, la directive exclut les infractions n'entraînant pas une peine privative de liberté mais pour autant que la procédure ne se déroule pas devant une juridiction compétente en matière pénale. Au-delà de cette question juridique, c'est le principe de l'accès à l'avocat qui est au centre du débat. Une justice qui se veut moderne, qui conçoit la prison comme une peine exceptionnelle, doit garantir les droits de la défense face à toutes sortes de peines.

La présomption de renonciation à un avocat est un autre exemple de transposition trop faible. Le projet présume cette renonciation si le suspect se rend à l'audition sans avocat alors que sa convocation mentionnait succinctement les faits reprochés et ses droits. Or, la section législation du Conseil d'État démontre avec force que la renonciation doit être le fruit d'une intervention active de l'intéressé. Cela n'a semblé-t-il pas ému le gouvernement qui maintient envers et contre tout le régime actuel.

Pourtant, à l'heure d'une justice toujours plus technique, le risque qu'une personne arrive à une audition sans avocat simplement parce qu'elle n'a pas compris les risques encourus est considérable.

Le projet, dans le cadre de la transposition, soulève d'autres questions, telles que l'accès au dossier par l'avocat ou son rôle pendant l'audition.

Le projet de loi ne répond pas du tout aux attentes de l'oratrice par le fait qu'il supprime gratuitement des garanties procédurales du mandat d'arrêt, sans que ça n'ait de lien avec la directive.

Du coup, affirmer que le gouvernement donne d'une main ce qu'il reprend de l'autre semble à peine exagéré. Si le projet est voté en l'état, une personne pourra désormais être privée de sa liberté par un simple bout de papier qui ne justifie rien et qui n'est signé par personne, quitte à ce qu'elle soit éventuellement libérée quelques jours plus tard. Demain, la privation de liberté

enkele dagen later. In de toekomst zal vrijheidsbeneming zonder enig proces minder vereisten vergen dan een gewone administratieve handeling.

De automatische invrijheidstelling als sanctie is bij de wet van 31 mei 2005 ingevoerd door de laatste socialis­tische minister van Justitie, die zich toentertijd al zorgen maakte omdat het beroep op de voorlopige hechtenis geen uitzonderlijke maatregel meer was. Compleet het omgekeerde dus van het ter bespreking voorliggende wetsontwerp.

De regering vindt nu dat die formele voorwaarden voortaan niet langer nodig zijn, gelet op de toegenomen aanwezigheid van de advocaat. Er valt te lezen dat het ontbreken van de vormvereiste deel zal uitmaken van het domein van de algemene leer van de nietigheden.

Maar enerzijds heeft de aanwezigheid van een advocaat tijdens het verhoor geen invloed op het schrijven van het aanhoudingsbevel, anderzijds heeft (zoals AVOCATS.be opmerkt) de nietigheidsregeling in artikel 32 van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering alleen betrekking op de bewijzen. Het aanhoudingsbevel is zeker geen bewijs.

Dit debat is niet louter juridisch. Het is een principe­kwes­tie. Vrijheidsbeneming zonder proces is een handeling die in ons rechtsbestel de rechten van het individu sterk aantast. De huidige straf is zwaar, omdat de daad ernstig is. Anders geformuleerd: de vormvereisten zijn afgestemd op de daad en moeten ervoor zorgen dat de onderzoeksrechter ze toetst. De onderzoeksrechters kunnen weliswaar “fouten” of “vergetelheden” begaan, maar door de gevolgen ervan te verlichten zal men de besluitvorming alleen maar verlichten.

Met een dergelijke wijziging zal noch de onderzoeks­rechter zelf (die achteraf zijn vergissing zou vaststellen), noch de procureur des Konings die belast is met de uitvoering van het aanhoudingsbevel, verplicht zijn de uitvoering ervan te weigeren mochten ze het ontbreken van een vormvereiste vaststellen. De eventuele betwisting zal maar kunnen geschieden voor het onderzoeksgerecht, terwijl de verdachte dan al van zijn vrijheid is beroofd.

Voorts zal de invrijheidstelling zeker niet meer automatisch zijn: de raadkamer zal de invrijheidstelling “onevenredig” kunnen vinden. De spreekster vraagt zich trouwens af in het licht van welk criterium de raadkamer die beslissing zal kunnen nemen.

De regering lijkt er hoe dan ook van uit te gaan dat een invrijheidsstelling een einde maakt aan het onrecht (of zelfs het nadeel) dat wordt veroorzaakt door een

sans procès requerra moins d'exigences qu'un simple acte administratif.

La sanction de mise en liberté automatique avait été introduite par la dernière ministre socialiste en charge de la Justice, dans une loi du 31 mai 2005 qui, à l'époque, se préoccupait déjà de ce que le recours à la détention préventive avait perdu son caractère exceptionnel. Tout l'inverse donc du projet à l'ordre du jour.

Le gouvernement estime que, désormais ces conditions de formalités ne sont plus nécessaires vu la présence renforcée de l'avocat. On peut lire que l'absence de formalité entrera dans le champ de la théorie générale des nullités.

Or, d'une part, la présence de l'avocat pendant l'interrogatoire n'affecte pas l'écriture du mandat d'arrêt et d'autre part, comme le soulève AVOCATS.be, ce régime des nullités déterminé à l'article 32 du Titre préliminaire du code de procédure pénale ne concerne que les preuves. Et le mandat d'arrêt n'est certainement pas une preuve.

Ce débat n'est pas purement juridique. Il s'agit d'une question de principe. La privation de liberté sans procès est l'un des actes les plus attentatoires aux droits individuels que connaît notre système juridique. La sanction actuelle est lourde parce que l'acte est grave. Autrement dit, les formalités sont à la hauteur de l'acte et doivent assurer que le juge d'instruction en prenne la pleine mesure. Certes, les juges d'instruction peuvent commettre des “erreurs” ou des “oublis” mais en alléger les conséquences ne fera qu'alléger la prise de décision.

Avec une telle modification, ni le juge d'instruction lui-même (qui constaterait a posteriori son erreur), ni le procureur du Roi chargé d'exécuter le mandat d'arrêt ne seront tenus de refuser son exécution alors même qu'ils constateraient l'absence d'une formalité. La contestation ne pourra éventuellement intervenir que devant la juridiction d'instruction alors que l'inculpé aura déjà été privé de sa liberté.

Et encore, cette libération ne sera certainement plus automatique: la chambre du conseil pourra estimer que la libération est “disproportionnée”. L'oratrice se demande d'ailleurs au regard de quel critère la chambre du conseil pourra prendre cette décision.

Quoi qu'il en soit, le gouvernement semble considérer qu'une libération annulerait le tort (voire le dommage) causé par une détention préventive impropre, comme

oneigenlijke voorlopige hechtenis, alsof die nooit bestaan heeft. Dat getuigt nogmaals van een totaal gebrek aan besef van wat een vrijheidsbeneming is, en niet alleen wat het principe betreft of de impact ervan voor het vervolg van de procedure. Een vrijheidsbeneming kan als heel traumatiserend worden ervaren, vooral wanneer die niet gerechtvaardigd is, temeer wanneer rekening wordt gehouden met de barslechte detentieomstandigheden in onze gevangenissen.

Daar komt nog bij dat de “potpourri II-wet” maatregelen bevatte die de beroepsmogelijkheden inzake voorlopige hechtenis heel sterk hebben ingeperkt. Cassatieberoep wordt uitgesteld tot het einde van de procedure en controle door de onderzoeksgerechten gebeurt nu nog slechts halfmaandelijks.

Het is dan ook verbazend dat een minister die beweert de voorlopige hechtenis te willen inperken, niet enkel de betwistingsmiddelen beperkt maar nu ook de toepassing ervan vergemakkelijkt. De spreekster voegt daaraan toe dat ze nog steeds wacht op het wetsontwerp dat de minister beloofd had voor eind juni, waarin het beroep op de voorlopige hechtenis zou worden teruggeschroefd.

Voorzitter Philippe Goffin geeft aan dat de commissiewerkzaamheden met de hele commissie samen worden georganiseerd, omdat bepaalde leden ook op andere commissievergaderingen dienen aanwezig te zijn. Er was afgesproken om de fracties die dat wensen de kans te geven hun betoog in het kader van de algemene bespreking uit te stellen, om dat betoog zo goed mogelijk te kunnen voorbereiden.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) wijst erop dat de Salduz-wetgeving zowel bij politie als bij advocatuur en magistratuur voor ingrijpende financiële, infrastructurele en procedurele wijzigingen heeft geleid. De om te zetten richtlijn voorziet in een verdere uitbouw van rechten die opnieuw zal leiden tot wijzigingen van de nationale wetgeving.

De heer Van Hecke is tevreden dat de regering in overleg is gegaan met de betrokken beroepsgroepen en instanties. Tegelijk merkt hij wel op dat het wetsontwerp slechts voorziet in een minimale omzetting van de richtlijn. Voorts is de spreker van oordeel dat de regering, anders dan bij andere teksten die ter goedkeuring aan het Parlement worden voorgelegd, niet altijd even grondig motiveert waarom zij bepaalde opmerkingen van de Raad van State niet volgt.

Verder maakt de heer Van Hecke de volgende opmerkingen.

si elle n'avait jamais existé. C'est à nouveau faire preuve d'un manque total de conscience de ce qu'est une privation de liberté. Et pas uniquement sur le plan des principes ou sur son influence sur la suite de la procédure. Une privation de liberté est un moment qui peut être vécu comme profondément traumatisant particulièrement si elle est injustifiée. D'autant plus si l'on tient compte des conditions de détentions déplorables dans nos prisons.

Il faut ajouter à cela les mesures prises par la loi dite “pot-pourri 2” qui ont extrêmement restreint les recours en matière de détention préventive. Le pourvoi en cassation est reporté à la fin de la procédure et le contrôle par les juridictions d'instruction n'est plus que bimensuel.

Il est donc étonnant qu'un ministre qui prétend vouloir restreindre la détention préventive en limite non seulement les moyens de contestation mais en plus en facilite maintenant le recours. L'oratrice ajoute qu'elle attend encore le projet de loi promis pour juin dernier par le ministre qui devait limiter le recours à la détention préventive.

M. Philippe Goffin, président, précise que les travaux de la commission sont organisés avec l'ensemble de la commission, vu les contraintes d'agenda liées à la tenue de certaines autres commissions. Il avait été convenu de donner la possibilité aux groupes qui le souhaitent de reporter leur intervention dans le cadre de la discussion générale afin de pouvoir la préparer au mieux.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) souligne que la loi Salduz a provoqué des changements importants aux niveaux financier, infrastructurel et procédural tant à la police qu'au barreau et au sein de la magistrature. La directive à transposer prévoit la poursuite du développement de droits qui entraînera de nouvelles modifications dans la législation nationale.

M. Van Hecke se réjouit que le gouvernement se soit concerté avec les catégories professionnelles et les instances concernées. Il souligne toutefois que le projet de loi ne prévoit qu'une transposition minimale de la directive. L'intervenant estime par ailleurs que, contrairement à d'autres textes soumis à l'approbation du Parlement, dans le cas présent, le gouvernement n'explique pas toujours de manière aussi approfondie les raisons pour lesquelles il ne suit pas certaines observations du Conseil d'État.

M. Van Hecke formule en outre les observations suivantes.

Met betrekking tot de positie van de slachtoffers

De heer Van Hecke vraagt de nodige aandacht voor de bijzondere positie van slachtoffers/burgerlijke partijen. Zij zullen, anders dan de verdachten, niet altijd even goed op de hoogte zijn van hun rechten doordat zij niet noodzakelijk bijgestaan worden door een raadsman.

Het toepassingsgebied van de ontworpen regeling

De spreker wijst erop dat het recht op toegang tot een advocaat wordt uitgebreid tot personen die niet van hun vrijheid zijn beroofd maar verdacht worden van een misdrijf waarvoor een vrijheidsbenemende straf van minstens één jaar kan worden opgelegd. De richtlijn laat nochtans toe om dit recht uit te breiden, bv. naar personen die verdacht worden van een misdrijf waarvoor zware geldelijke straffen kunnen worden uitgesproken of die een zware administratieve straf kan worden opgelegd. Bovendien, hoe moet men het begrip “lichte feiten” (waarvoor geen recht op toegang tot een advocaat wordt gewaarborgd) worden geïnterpreteerd? Moet men zich daarvoor verlaten op de rechtspraak?

Over het ontbreken van een mondelinge toelichting van de rechten

De heer Van Hecke stipt aan dat het wetsontwerp voorziet in een schriftelijke mededeling van de rechten. Gelet op de situaties waarin het document zal worden gebruikt – het zal bijna per definitie om stresserende ogenblikken gaan – vraagt de spreker zich af of de begunstigde wel in staat zal zijn om de draagwijdte van het document ten volle in te schatten. Is het niet mogelijk om te voorzien in een mondelinge toelichting, zodat de betrokkenen in de beste omstandigheden wordt gewezen op hun rechten?

Over de audiovisuele registratie

De heer Van Hecke wijst erop dat de audiovisuele registratie enkel op lange termijn zal worden veralgemeend en louter als controlemiddel voor het verhoor zal worden gebruikt. Hij vraagt waarom de registratie – als zij dan toch voorhanden is – niet zou kunnen worden gebruikt om een inhoudelijke controle te verrichten, in het bijzonder op de verklaringen die werden afgelegd, en niet alleen om een controle te verrichten op het verloop van de vergaderingen?

Daarnaast vraagt hij zich af waarom de registratie enkel wordt voorzien voor personen die van hun vrijheid beroofd zijn. De spreker betwijfelt of er geen problemen

Concernant la situation des victimes

M. Van Hecke demande que l'on prête l'attention nécessaire à la situation particulière des victimes/parties civiles, qui, contrairement aux suspects, peuvent ne pas toujours être aussi bien informées de leurs droits, dès lors qu'elles ne sont pas nécessairement assistées par un conseil.

Concernant le champ d'application de la réglementation en projet

L'intervenant souligne que le droit d'accès à un avocat est étendu aux personnes qui n'ont pas été privées de leur liberté mais qui sont soupçonnées d'avoir commis une infraction pour laquelle une peine privative de liberté de minimum un an peut être infligée. La directive permet pourtant d'étendre ce droit, par exemple, aux personnes soupçonnées d'avoir commis une infraction passible de lourdes peines pécuniaires ou d'une lourde sanction administrative. De plus, comment la notion de “faits mineurs” (pour lesquels il n'y a pas de droit d'accès garanti à un avocat) doit-elle être interprétée? Faut-il pour cela s'en remettre à la jurisprudence?

Concernant l'absence d'explications orales sur les droits

M. Van Hecke souligne que le projet de loi prévoit que les droits doivent faire l'objet d'une communication écrite. Compte tenu des situations dans lesquelles le document concerné sera utilisé – il s'agira, presque par définition, de moments stressants –, l'intervenant se demande si l'intéressé sera bien en mesure de saisir pleinement la portée du document en question. Ne serait-il pas possible de prévoir des explications orales, de manière à ce que les personnes concernées soient informées de leurs droits dans les meilleures conditions possibles?

Concernant l'enregistrement audiovisuel

M. Van Hecke souligne que l'enregistrement audiovisuel ne sera généralisé qu'à long terme et qu'il ne sera utilisé que comme outil de contrôle pour les interrogatoires. Il demande pourquoi l'enregistrement – s'il est toutefois disponible – ne pourrait pas être utilisé pour contrôler le contenu, en particulier le contenu des déclarations faites, et pas seulement pour contrôler le déroulement des interrogatoires?

En outre, il se demande pourquoi l'enregistrement n'est prévu que pour les personnes privées de liberté. L'intervenant doute qu'aucun problème ne se pose du

rijzen vanuit het oogpunt van het gelijkheidsbeginsel (zie dienaangaande ook het advies van de Raad van State, DOC 54 2030/001, blz. 141-142).

Bovendien wil de spreker meer toelichting bij het voornemen om de kosten die verbonden zijn aan de audiovisuele registratie in rekening te brengen als gerechtskosten. Kan de minister meer vertellen over de hoegrootheid van deze kosten (gaat het louter om de kosten voor de opslag op een usb-sleutel, of zal ook de arbeidstijd in rekening worden gebracht)?

Over het nut van een “Verhoorcodex”

De spreker onderschrijft het idee om een verhoorcodex op te stellen (zie de memorie van toelichting, DOC 54 2030/001, blz. 65).

Over de alomvattende hervorming de regeling inzake de voorlopige hechtenis

De heer Van Hecke vraagt zich af wanneer de regering werk zal maken van de in het Justitieplan aangekondigde globale hervorming van de voorlopige hechtenis. In het voorliggende wetsontwerp worden opnieuw een aantal punctuele wijzigingen voorgesteld, een algehele hervorming blijft voorlopig evenwel uit.

Over de mogelijke afwijkingen van het recht op toegang tot een advocaat

In het ontworpen artikel 2bis, § 9, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis wordt bepaald in welke gevallen men kan afwijken van de rechten die zijn opgesomd in de paragrafen 2 tot 5. De heer Van Hecke vindt de onder § 9, b), bepaalde uitzondering niet terug in de richtlijn. Hij vraagt zich bijgevolg af of het de wetgever wel toegestaan is om deze uitzondering te bepalen. Bovendien vreest de heer Van Hecke dat de bewoordingen dermate vaag en ruim zijn, dat men er al te snel een beroep zal op doen om de rechten van de betrokkenen te fnuiken, bv. omdat een bepaalde termijn (zoals een aanhoudingstermijn) dreigt af te lopen.

Daarom is de heer Van Hecke voorstander van het voorstel van de OVB: men zou in de wet zelf moeten bepalen dat elk misbruik van de uitzonderingsgronden leidt tot een “onherstelbare schending van de rechten van verdediging”.

In navolging van de OVB vraagt hij bovendien dat men de uitzondering op grond van de geografische afstand (waarin wordt voorzien door de ontworpen paragraaf 10) weglaat. De heer Van Hecke ziet niet in hoe men

point de vue du principe d'égalité (voir également, à ce sujet, l'avis du Conseil d'État, DOC 54 2030/001, p. 141-142).

L'intervenant demande en outre des précisions à propos du projet de considérer les frais liés à l'enregistrement audiovisuel comme des frais de justice. Le ministre peut-il préciser le montant de ces frais (s'agit-il simplement des frais d'enregistrement sur une clé USB ou le temps de travail sera-t-il également pris en compte)?

Concernant l'utilité du “Codex de l'interrogatoire”

L'intervenant souscrit à l'idée de créer un codex de l'interrogatoire (voir l'exposé des motifs, DOC 54 2030/001, p. 65).

Concernant la réforme globale du régime de détention préventive

M. Van Hecke se demande quand le gouvernement concrétisera la réforme globale de la détention préventive annoncée dans le Plan Justice. Le projet de loi à l'examen propose à nouveau plusieurs modifications ponctuelles mais une réforme globale n'est provisoirement pas encore prévue.

Concernant les dérogations possibles au droit d'accès à un avocat

L'article 2bis, § 9, en projet, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive détermine dans quels cas il peut être dérogé aux droits énumérés dans les paragraphes 2 à 5. M. Van Hecke ne retrouve pas l'exception prévue au 9°, b), dans la directive. Il se demande dès lors si le législateur est bien autorisé à prévoir cette exception. M. Van Hecke craint en outre que cette exception soit invoquée trop rapidement, en raison de la formulation floue et générale de cette disposition, pour restreindre les droits des personnes concernées lorsque, par exemple, un délai donné (par exemple le délai d'arrestation) est sur le point d'arriver à échéance.

C'est pourquoi M. Van Hecke est favorable à la proposition de l'OVB: il conviendrait de disposer dans la loi elle-même que tout abus relatif aux motifs d'exception entraîne une “violation irréparable des droits de la défense”.

Comme l'OVB, il demande en outre de supprimer l'exception sur la base de la distance géographique (prévue par le paragraphe 10 proposé). M. Van Hecke ne voit pas comment on pourrait appliquer cette exception

deze uitzonderingsgrond zou kunnen toepassen in de Belgische situatie, zonder in te gaan tegen (minstens de geest) van de richtlijn.

Over de afschaffing van de nietigheidssanctie

De heer Van Hecke heeft tot slot bedenkingen bij de opheffing van de sanctie van de invrijheidsstelling indien bepaalde formaliteiten niet werden gevolgd. De spreker weet dat de publieke opinie niet altijd even goed inziet waarom verdachten moeten worden vrijgelaten bij schending van de wettelijke voorschriften (bv. omdat de wettelijk vereiste handtekening van een onderzoeksrechter ontbreekt). Dat neemt evenwel niet weg dat de wetgever deze sanctie bewust heeft ingevoerd omdat hij de na te leven voorschriften van wezenlijk belang achtte. De spreker vreest dat de afschaffing van deze sanctie kan leiden tot een zekere nonchalance bij de overheden waaraan die de voorschriften zijn gericht.

2. Antwoorden van de minister

De heer Koen Geens, minister van Justitie, bevestigt dat er bij de omzetting van de richtlijn voor werd gekozen om niet meer rechten toe te kennen dan de richtlijn vereist. Eenzelfde aanpak werd destijds gevolgd bij de wet van 13 augustus 2011 (Salduz-wet). Bovendien heeft het voorliggend wetsontwerp in de huidige redactie al een belangrijke budgettaire impact, die wordt geraamd op 20 miljoen euro.

In verband met de positie van de slachtoffers verwijst de minister naar artikel 5*bis*, § 3, van het Wetboek van Strafvordering. Omzendbrief nr. COL 5/2009 van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep voorziet in een uitgebreide informatieverstrekking aan de slachtoffers. Het expertisenetwerk "Slachtofferbeleid" onder leiding van Advocaat-Generaal P. Rans bereidt momenteel een verbeterde versie van deze omzendbrief voor.

De mondelinge mededeling van rechten, waarvan sommige sprekers een bredere toepassing vragen, wordt niet uitgesloten. De verhoorder, die de leiding heeft over het verhoor, kan nagaan of de betrokkene zijn rechten begrijpt.

Alle actoren op het terrein zijn het idee van een "verhoorcodex" genegen. Ook de Salduz-denktank besteedt daaraan aandacht.

De audiovisuele registratie is inderdaad beperkt tot de gevallen waarin de betrokkene van zijn vrijheid is beroofd. Dit onderscheid in behandeling op basis van

à la situation belge sans aller à l'encontre (au moins de l'esprit) de la directive.

En ce qui concerne la suppression de la sanction de nullité

M. Van Hecke émet enfin des réserves en ce qui concerne la suppression de la sanction de la mise en liberté si certaines formalités n'ont pas été suivies. L'intervenant sait que l'opinion publique ne comprend pas toujours très bien pourquoi des suspects doivent être libérés en cas de violation des prescriptions légales (par exemple, parce qu'il manque la signature d'un juge d'instruction exigée par la loi). Il n'empêche que le législateur a délibérément instauré cette sanction parce qu'il estimait que les prescriptions à respecter étaient d'une importance capitale. L'intervenant craint que la suppression de cette sanction puisse entraîner une certaine nonchalance dans le chef des autorités auxquelles ces prescriptions sont adressées.

2. Réponses du ministre

M. Koen Geens, ministre de la Justice, confirme qu'il a été décidé, lors de la transposition de la directive, de ne pas octroyer plus de droits que ceux exigés par la directive. La même approche avait été suivie à l'époque lors de l'élaboration de la loi du 13 août 2011 (loi Salduz). En outre, le projet de loi à l'examen a déjà, dans sa rédaction actuelle, un impact budgétaire important, qui est estimé à 20 millions d'euros.

En ce qui concerne la position des victimes, le ministre renvoie à l'article 5*bis*, § 3, du Code d'instruction criminelle. La circulaire n° COL 5/2009 du Collège des procureurs généraux près les cours d'appel prévoit une information étendue des victimes. Le réseau d'expertise "Politique en faveur des victimes" sous la direction de l'Avocat-général P. Rans est en train de préparer une version améliorée de cette circulaire.

La communication orale des droits, dont certains intervenants demandent une application plus large, n'est pas exclue. L'interrogateur, qui dirige l'audition, peut vérifier que l'intéressé comprend effectivement ses droits.

Tous les acteurs de terrain sont favorables à l'idée d'un "codex de l'interrogatoire". Le *think tank* "Salduz" mène également une réflexion à ce sujet.

L'enregistrement audiovisuel est effectivement limité aux cas dans lesquels l'intéressé est privé de liberté. Cette différence de traitement, basée sur le critère

het criterium van de vrijheidsbeneming is gerechtvaardigd omdat personen die niet van hun vrijheid zijn beroofd hun verweer samen met hun advocaat kunnen voorbereiden. Dit is niet in dezelfde mate het geval voor personen die van hun vrijheid zijn beroofd en die daardoor kwetsbaarder zijn.

Het Grondwettelijk Hof heeft in zijn arrest nr. 7/2013 het criterium van de vrijheidsbeneming aanvaard als zijnde relevant in het licht van het legitieme doel dat erin bestaat om de meest kwetsbare personen te beschermen. De minister verwijst verder naar artikel 9 van richtlijn 2016/800 betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklagde zijn in een strafprocedure. Die bepaling verbindt het criterium om audiovisuele opnames te maken van verhoren onder meer met de vrijheidsbeneming van het kind.

De uitbreiding van de audiovisuele registratie tot alle verhoren is dus geenszins verplicht. Bovendien zou de uitbreiding, en meer bepaald de opslag en transfer van de bijkomende data, duur uitvallen.

De afwijking van bepaalde rechten, zoals van het recht op bijstand van een advocaat, "om te voorkomen dat de strafprocedure substantiële schade wordt toegebracht" is voorzien in de richtlijn. Deze afwijkingen moeten steeds worden gemotiveerd en kunnen achteraf worden gecontroleerd.

Hetzelfde geldt voor de afwijking omwille van de geografische afstand. Men denke bijvoorbeeld aan een geval van piraterij in Somalië. In dergelijke gevallen is het niet steeds mogelijk om alle procedurele waarborgen te bieden en kan een uitzondering gewettigd zijn. Hetzelfde geldt wanneer personen die op buitenlandse zending zijn en daar misdrijven van gemeen recht plegen (bv. politieambtenaren). De minister wijst erop dat het Belgische strafrecht in sommige gevallen een extraterritoriaal personeel toepassingsgebied heeft.

Wat de toegang van de advocaat tot het dossier betreft, stelt de minister dat België richtlijn 2012/13 correct heeft omgezet. België heeft concordantietabellen over de omzetting van die richtlijn bezorgd aan de Europese Commissie, die de overeenstemming ervan met het Europese recht niet in twijfel heeft getrokken. Het Grondwettelijk Hof heeft in zijn arrest nr. 7/2013 tevens bevestigd dat het volstaat dat de verhoorder aan de advocaat toelicht over welke feiten de betrokkene wordt verhoord.

de la privation de liberté, se justifie par le fait que les personnes non privées de liberté peuvent préparer leur défense avec leur avocat, ce qui n'est pas autant le cas pour les personnes qui ont été privées de leur liberté qui sont, de ce fait, plus vulnérables.

Dans son arrêt n° 7/2013, la Cour constitutionnelle a considéré que le critère de la privation de liberté était pertinent au regard de l'objectif légitime qui consiste à protéger les personnes les plus vulnérables. Le ministre renvoie par ailleurs à l'article 9 de la directive 2016/800 relative aux garanties procédurales en faveur des enfants qui sont des suspects ou des personnes poursuivies dans le cadre des procédures pénales. La disposition concernée lie le critère de procéder à des enregistrements audiovisuels à, entre autres, la privation de liberté imposée à un enfant.

L'extension de l'enregistrement audiovisuel à toutes les auditions n'est donc nullement obligatoire. De plus, une telle extension se révélerait coûteuse, en particulier en ce qui concerne le stockage et le transfert des données supplémentaires nécessaires.

La dérogation à l'application de certains droits – comme celui du droit à l'assistance d'un avocat – aux fins d'"éviter de compromettre sérieusement une procédure pénale" est prévue dans la directive. Ces dérogations doivent toujours être motivées et peuvent être contrôlées *a posteriori*.

Cela vaut également pour la dérogation pour éloignement géographique. Imaginons par exemple un cas de piraterie en Somalie. Dans ce genre de cas, il n'est pas toujours possible d'offrir toutes les garanties procédurales, ce qui peut justifier une exception. Il en va de même pour les personnes qui sont en mission à l'étranger et qui commettent sur place des infractions de droit commun (p. ex. des fonctionnaires de police). Le ministre souligne que le droit pénal belge a, dans certains cas, un champ d'application personnel extraterritorial.

En ce qui concerne l'accès de l'avocat au dossier, le ministre indique que la Belgique a transposé la directive 2012/13 de manière correcte. La Belgique a communiqué à la Commission européenne des tableaux de concordance concernant la transposition de cette directive, et la Commission n'a pas mis en cause leur conformité avec le droit européen. Par ailleurs, dans son arrêt n° 7/2013, la Cour constitutionnelle a également confirmé qu'il suffisait que l'interrogateur informe l'avocat des faits à propos desquels la personne est interrogée.

De suggestie van de Raad van State over personen die van hoedanigheid veranderen in de loop van de procedure werd gevolgd. Indien bijvoorbeeld een getuige op een bepaald moment in verdenking zou worden gesteld, zal het verhoor worden onderbroken. De verdachte zal dan zijn rechten meegedeeld krijgen zodat de procedure een regelmatig verloop kan kennen.

Het is mogelijk dat het aantal voorlopige invrijheidstellingen stijgt na de inwerkingtreding van dit wetsontwerp, zoals dat ook het geval was na de inwerkingtreding van de Salduz-wet in 2011.

De politiediensten zullen behoorlijk worden voorbereid op de nieuwe regels. Vorig jaar heeft de politie een *community of practice* (COP) opgericht die gewijd is aan deze problematiek. De nodige opleidingen ten behoeve van de politiediensten beginnen binnenkort.

De schrapping van de onmiddellijke automatische invrijheidstelling die in 2005 werd ingevoerd voor het geval de onderzoeksrechter bepaalde vormvereisten niet zou naleven, is ingegeven door de terechte kritiek op deze sanctie, die bovendien geen rekening houdt met overmacht. In het voorliggend wetsontwerp worden enkel de essentiële waarborgen behouden. Men denke aan het verplichte verhoor door de onderzoeksrechter met bijstand van de advocaat en de betekening van het bevel tot aanhouding aan de betrokkene binnen een termijn van vierentwintig uur. Deze waarborgen hebben rechtstreeks betrekking op artikel 12 van de Grondwet.

3. Replieken en bijkomende antwoorden

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) begrijpt dat de uitzondering waarin het ontworpen artikel *2bis*, § 10, van de Voorlopige hechteniswet voorziet, wordt behouden voor situaties die zich in het buitenland voordoen en onder het Belgische recht vallen. Hij wenst echter uit te sluiten dat de bepaling kan worden toegepast op het Belgische grondgebied en vraagt dat de ontworpen wettekst hieraan wordt aangepast.

Voorts staat de spreker stil bij het antwoord van de minister in verband met het gebruik en de bewijskracht van de audiovisuele registratie. Hij herhaalt dat de ontworpen bepalingen erin voorzien dat het verhoor “audio gefilmd kan worden opgenomen ter controle van het verloop van het verhoor” (zie het ontworpen artikel *2bis*, § 3, van de Voorlopige hechteniswet). Daaruit leidt de heer Van Hecke af dat het niet zeker is dat het kan worden gebruikt om de inhoud van de verklaring te toetsen. Hij is van oordeel dat dit wel mogelijk moet zijn en stelt een aanpassing voor.

La suggestion du Conseil d'État relative aux personnes qui changent de qualité en cours de procédure a été suivie. Si, par exemple, un témoin devait être inculqué à un moment donné, l'interrogatoire sera interrompu. Le suspect sera alors informé de ses droits, de sorte que la procédure puisse se poursuivre de manière régulière.

Il est possible que le nombre de mises en liberté provisoire augmente après l'entrée en vigueur de ce projet de loi, comme ce fut aussi le cas après l'entrée en vigueur de la loi Salduz en 2011.

Les services de police seront correctement préparés aux nouvelles règles. L'année passée, la police a mis sur pied une “*community of practice*” (COP) vouée à cette problématique. Les formations nécessaires pour les services de police débiteront prochainement.

La suppression de la remise en liberté automatique immédiate, instaurée en 2005 en cas de non-respect de certaines formalités par le juge d'instruction, a été dictée par la critique fondée de cette sanction qui, en outre, ne tient pas compte de la force majeure. Seules les garanties essentielles sont conservées dans le projet de loi à l'examen. Il s'agit de l'audition obligatoire par le juge d'instruction, avec l'assistance d'un avocat, et de la signification du mandat d'arrêt à l'intéressé dans un délai de vingt-quatre heures. Ces garanties découlent directement de l'article 12 de la Constitution.

3. Répliques et réponses complémentaires

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) comprend que l'exception prévue par l'article *2bis*, § 10, en projet, de la loi relative à la détention provisoire soit maintenue pour les situations qui se présentent à l'étranger mais qui relèvent du droit belge. Il souhaite toutefois exclure la possibilité d'appliquer cette disposition sur le territoire belge et demande que le texte en projet soit adapté dans ce sens.

L'intervenant se penche ensuite sur la réponse du ministre concernant l'utilisation et la force probante de l'enregistrement audiovisuel. Il répète que les dispositions en projet prévoient que l'audition peut “faire l'objet d'un enregistrement audio filmé afin de contrôler le déroulement de l'audition” (voir l'article *2bis*, § 3, en projet de la loi relative à la détention provisoire). *M. Van Hecke* en déduit qu'il n'est pas certain qu'il puisse servir à évaluer le contenu de la déclaration. Il estime que cette évaluation doit être possible et propose une adaptation en ce sens.

De heer Koen Geens, minister van Justitie, antwoordt dat het proces-verbaal van het verhoor steeds ter ondertekening aan de verhoorde wordt voorgelegd. Die is dus in staat om de getrouwheid van de weergave van zijn verklaringen in het proces-verbaal na te gaan en, indien nodig, de bewoordingen te laten aanpassen. Los daarvan wordt opgemerkt dat de bewijsvoering in strafzaken relatief vrij is en dat het aldus niet uitgesloten is om in de bewijsvoering te verwijzen naar de registratie. De minister wenst de ontworpen wettekst op dit punt evenwel niet te amenderen, omdat dat aanleiding zou kunnen geven tot discriminaties (doordat men aan de personen die onder het toepassingsgebied vallen uitdrukkelijk een extra bewijsmiddel zou toekennen). Er wordt herhaald dat de in het vooruitzicht gestelde regeling uitsluitend werd ingevoerd met het oog op een controle op het correcte verloop van het verhoor.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) repliceert dat men de psychologische effecten van een urenlange uitputtende ondervraging niet mag onderschatten. Het is dus niet ondenkbaar dat een verhoorde het proces-verbaal van verhoor ondertekent en dat hij er zich pas achteraf bewust van wordt dat het misschien niet helemaal waarheidsgetrouw is. Het is ook best mogelijk dat de verhoorde de taal waarin het proces-verbaal is opgesteld, niet voldoende in alle nuances machtig is, waardoor het niet exact overeenstemt met zijn ware bedoelingen.

IV. — BESPREKING VAN DE ARTIKELEN EN STEMMINGEN

Hoofdstuk 1

Algemene bepalingen

Artikel 1

Dit artikel bepaalt de constitutionele bevoegdheidsgrondslag.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

*
* *

Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.

Art. 2

Dit artikel bepaalt dat dit wetsontwerp de omzetting beoogt van de Richtlijnen 2013/48/EU, 2010/64/EU en 2012/29/EU.

M. Koen Geens, ministre de la Justice, répond que le PV de l'audition doit toujours être soumis pour signature à la personne auditionnée, qui peut ainsi contrôler la fidélité de la retranscription de ses déclarations dans le PV et, au besoin, en faire modifier la formulation. Indépendamment de ce qui précède, il est signalé que l'administration de la preuve en matière pénale est relativement libre et qu'il n'est dès lors pas exclu d'y renvoyer à l'enregistrement. Le ministre ne souhaite toutefois pas amender le texte en projet sur ce point parce que cela pourrait donner lieu à des discriminations (parce qu'un moyen de preuve supplémentaire serait ainsi explicitement donné aux personnes relevant du champ d'application). Il est répété que la réglementation en projet vise exclusivement le contrôle du déroulement correct de l'audition.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) réplique qu'il ne faut pas sous-estimer les effets psychologiques d'un interrogatoire épuisant de plusieurs heures. Il indique qu'il n'est dès lors pas exclu qu'une personne auditionnée signe un PV d'audition, puis s'aperçoive ultérieurement que ce PV n'est peut-être pas tout à fait conforme à la vérité. Il peut également arriver que la personne auditionnée ne maîtrise pas suffisamment, dans toutes ses nuances, la langue dans laquelle le PV a été rédigé. Dans ce cas, le PV ne correspond pas exactement à ce que l'intéressé a vraiment voulu dire.

IV. — DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

CHAPITRE 1ER

Dispositions générales

Article 1er

Cet article précise le fondement constitutionnel en matière de compétence.

Il ne fait l'objet d'aucune observation.

*
* *

L'article 1er est adopté à l'unanimité.

Art. 2

Cet article prévoit que le projet de loi vise la transposition des directives 2013/48/UE, 2010/64/UE et 2012/29/UE.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

*
* *

Artikel 2 wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van het Wetboek van strafvordering

Art. 3

Dit artikel beoogt artikel 47*bis* van het Wetboek van strafvordering te vervangen.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) gaat in op de tekst van § 3, die het volgende bepaalt: “Indien het verhoor van een meerderjarige verdachte op schriftelijke uitnodiging geschiedt, kunnen de in § 2 vermelde rechten, evenals de beknopte mededeling van de feiten waarover de te ondervragen persoon zal worden verhoord, reeds ter kennis worden gebracht in deze uitnodiging waarvan een kopie gevoegd wordt bij het proces-verbaal van verhoor. In dit geval geldt de uitnodiging als mededeling van de rechten bedoeld in paragraaf 2 (...)”.

Waarom wordt aangegeven dat die rechten ter kennis “kunnen” worden gebracht, en niet dat zulks “moet” gebeuren? Men zou die rechten ambtshalve in een standaardformulier kunnen mededelen. Bovendien is het niet logisch dat de uitnodiging geldt als mededeling van de rechten wanneer die rechten louter ter kennis “kunnen” worden gebracht. Men gaat er principieel vanuit dat de betrokkene in kennis werd gesteld van zijn rechten en dat hij die begrepen heeft. Volgens de spreker is die redenering iets te kort door de bocht.

De minister geeft aan dat het in een schriftelijke uitnodiging mogelijk moet zijn de feiten niet te vermelden; daarom heeft men het werkwoord “kunnen” gebruikt.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) verduidelijkt dat het ook om de rechten, en niet louter om de feiten gaat. Die rechten zouden altijd moeten worden meegedeeld. Is de zin die bepaalt dat de uitnodiging als mededeling van de in § 2 bedoelde rechten geldt, alleen van toepassing wanneer de feiten én de rechten worden meegedeeld?

De minister antwoordt dat de mededeling van de rechten soms al kan suggereren dat er een opsporingsonderzoek loopt, wat niet altijd aangewezen is. Het vermoeden dat de betrokkene van zijn rechten in

Il ne fait l'objet d'aucune observation.

*
* *

L'article 2 est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 2

Modifications du Code d'instruction criminelle

Art. 3

Cet article vise à remplacer l'article 47*bis* du Code d'instruction criminelle.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) revient sur la mention au paragraphe 3 selon laquelle “si la première audition d'un suspect majeur a lieu sur convocation écrite, les droits énoncés au § 2, ainsi que la communication succincte des faits sur lesquels la personne à interroger sera entendue, peuvent déjà être notifiés dans cette convocation, laquelle est jointe en copie au procès-verbal d'audition. Dans ce cas, la convocation a valeur de communication des droits visés au paragraphe 2”.

Pourquoi prévoit-on que ces droits “peuvent” être notifiés et pas qu'ils doivent l'être? On pourrait le faire d'office dans un formulaire standard. En outre, il n'est pas logique que la convocation ait valeur de communication des droits si ceux-ci ne “peuvent” qu'être notifiés. On part du principe que les droits ont été notifiés à la personne et que celle-ci les a compris. C'est un raisonnement un peu court selon l'orateur.

Le ministre indique qu'il doit être possible, dans une invitation écrite, de ne pas mentionner les faits. C'est la raison pour laquelle le verbe “peuvent” est utilisé.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) précise qu'il s'agit aussi des droits, pas seulement des faits. Ceux-ci devraient toujours être communiqués. La phrase prévoyant que la convocation a valeur de communication des droits visés au paragraphe 2 ne s'applique-t-elle que quand les faits et les droits sont communiqués?

Le ministre répond que le fait de mentionner les droits peut parfois déjà suggérer qu'il y a une information en cours, ce qui n'est pas toujours indiqué. La présomption de communication n'existe que si les droits et les faits

kennis werd gesteld, bestaat alleen wanneer de rechten en de feiten hem uitdrukkelijk werden meegedeeld in de schriftelijke uitnodiging. Als de betrokkene de taal van de schriftelijke uitnodiging niet begrijpt, kan hij vrij om een vertaling verzoeken.

De heer Christian Brotcorne (cdH) komt terug op de verwoording “beknopte mededeling van de feiten waarover de te ondervragen persoon zal worden verhoord”. Wat wordt daaronder verstaan? Zou men er niet beter aan doen de feiten van meet af aan grondiger te verduidelijken, onder meer om de advocaat in staat te stellen zijn taak naar behoren te vervullen? Maakt die “beknopte mededeling” het mogelijk dat de verhoorde persoon of diens advocaat toegang heeft tot het dossier?

Voorts betreurt de spreker dat de Richtlijn slechts minimaal wordt omgezet, ook al heeft hij begrip voor de financiële noden van het departement Justitie. De minister heeft aangegeven dat een en ander het budget van Justitie met 20 miljoen euro extra zal bezwaren. Is dat bedrag opgenomen in het toekomstige budget van Justitie?

Met betrekking tot de woorden “beknopte mededeling” antwoordt *de minister* dat dit in dit verband de duidelijkste verwoording is. Daaronder wordt verstaan dat het belangrijkste kort wordt gezegd zonder dat onmiddellijk zware vermoedens worden prijsgegeven; bovendien is zulks werkbaar voor de diensten.

Wat de omzetting door België betreft, werden geen conformiteitsbezwaren geformuleerd. In dit stadium van onze strafrechtspleging is inzage in het dossier niet gewaarborgd. Het Grondwettelijk Hof heeft gesteld dat het recht op bijstand door een advocaat in het kader van de Salduz-wetgeving niet tot gevolg heeft dat inzage in het strafdossier wordt verleend. De ondervrager zal de advocaat moeten uitleggen over welke feiten het gaat.

Overigens zullen de door de Salduz-wetgeving veroorzaakte extra kosten in 2018 worden betaald. De minister verwijst naar het wetsvoorstel tot oprichting van een fonds voor de juridische tweedelijnsbijstand (DOC 54 1851/001). Dat fonds zal moeten volstaan voor de begin 2018 verwachte kosten, en voor het overige zal het budget het verschil moeten dekken tussen het huidige budget, vermeerderd met de ontvangsten van het fonds, en de *pro deo*-kosten over het gerechtelijk jaar 2016-2017.

De heer Christian Brotcorne (cdH) betreurt dat de aan de verhoorde persoon geboden waarborgen beperkt blijven. Impliceert het feit dat geen inzage in het dossier in uitzicht wordt gesteld dat de onderzoeker in specifieke

ont été communiqués explicitement dans la convocation écrite. Si la personne ne comprend pas la langue de la convocation écrite, elle est libre d’en demander une traduction.

M. Christian Brotcorne (cdH) revient sur l’expression selon laquelle la personne à interroger est informée “succinctement” des faits. Qu’entend-on par ce terme? Ne devrait-on pas dès le départ clarifier les faits de manière plus approfondie, notamment pour permettre à l’avocat de jouer son rôle? Le terme “succinct” permet-il à la personne interrogée ou son avocat d’avoir un accès au dossier?

Par ailleurs, il est regrettable que la directive ne soit transposée qu’à minima, même si l’orateur comprend les impératifs financiers du département de la justice. Le ministre a évoqué un coût supplémentaire de 20 millions d’euros pour le budget de la justice. Ce montant a-t-il été prévu dans le futur budget de la justice?

Le ministre répond, concernant le mot “succinctement”, que c’est le terme le plus clair utilisé en la matière. Cela revient à dire en bref ce qui est essentiel, tout en restant faisable pour les services et sans trahir immédiatement de grandes suspicions.

Concernant la transposition, la Belgique n’a pas reçu de reproche par rapport à sa conformité. L’accès au dossier n’est pas garanti à ce stade de notre procédure pénale. La Cour constitutionnelle a dit que le droit à l’assistance d’un avocat dans le cadre de la législation Salduz n’a pas pour conséquence d’avoir un accès au dossier pénal. Ce sera à la personne qui interroge à expliquer à l’avocat de quels faits il s’agit.

Par ailleurs, les frais additionnels causés par la législation Salduz seront payés en 2018. Le ministre fait référence à la proposition de loi instituant un fonds d’aide juridique de deuxième ligne (DOC 54 1851). Ce fonds devra être suffisant pour couvrir les coûts attendus début 2018 et, pour le reste, le budget devra couvrir la différence entre le budget actuel augmenté des revenus du fonds et le coût du *pro deo* sur l’année judiciaire 2016-2017.

M. Christian Brotcorne (cdH) regrette que les garanties offertes à la personne auditionnée restent limitées. Le fait de ne pas prévoir d’accès au dossier signifie-t-il nécessairement que, en fonction d’un dossier particulier,

dossiers die inzage niet zal mogen toestaan? De wet bevat op dat punt geen duidelijk verbod.

De minister verwijst naar de aan de gang zijnde hervorming van de strafrechtspleging. De deelname van de verdachte aan de rechtspleging zal in dat verband onder de loep kunnen worden genomen. Dat aspect komt evenwel niet aan bod in het kader van de Salduz-wetgeving.

Mevrouw Sophie De Wit (N-VA) vraagt hoe het staat met het verhoor van meerderjarigen die kwetsbaar zijn of die mentaal niet als meerderjarig worden beschouwd. Die categorie van mensen mag niet over het hoofd worden gezien. Worden ook zij geacht als meerderjarigen overleg te hebben gepleegd met een advocaat, of worden zij integendeel als minderjarigen beschouwd?

Voorts stelt § 6, 4), het volgende in uitzicht: "Indien een in de hoedanigheid van slachtoffer of van verdachte ondervraagde persoon de taal van de procedure niet verstaat of spreekt of indien hij lijdt aan gehoor- of spraakstoornissen, wordt een beroep gedaan op een beëdigd tolk tijdens het verhoor. Indien geen enkele beëdigd tolk beschikbaar is, wordt de ondervraagde persoon gevraagd zelf zijn verklaring te noteren.". Wat moet er gebeuren als de betrokkene de taal niet begrijpt?

De minister antwoordt dat, bij twijfel omtrent de mentale toestand van de te ondervragen persoon, de omzendbrief van het College van procureurs-generaal voorziet in de ambtshalve toepassing van de voor minderjarigen geldende regels.

Voorts is de mogelijkheid om de ondervraagde persoon te vragen zelf zijn verklaring te noteren, een noodoplossing om patstellingen te voorkomen. Die oplossing schendt de rechten van de betrokkene niet. Het is daarmee niet mogelijk de procedure nodeloos te vertragen, hetgeen ook in het belang is van de ondervraagde persoon. Voorts biedt de bijstand door een advocaat een bijkomende waarborg. Het College van procureurs-generaal zal via een omzendbrief bepalen dat die noodoplossing zoveel mogelijk moet worden beperkt tot de eenvoudige en minder belangrijke zaken.

Mevrouw Sophie De Wit (N-VA) vindt dat met die bepaling *de facto* grote behoedzaamheid aan de dag zal moeten worden gelegd en dat ze in beperkte mate zal moeten worden toegepast. Er moeten richtsnoeren in die zin worden uitgevaardigd.

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient *amendement nr. 1* (DOC 54 2030/002) in, dat ertoe strekt in de ontworpen § 4 een onterechte verwijzing naar artikel 20bis van de wet van 20 juli 1990 op te heffen.

l'enquêteur ne pourra pas autoriser cet accès? La loi ne l'interdit pas clairement.

Le ministre fait référence à la réforme de la procédure pénale en cours. La participation du suspect à la procédure pourra être examinée dans ce cadre. Ce n'est pas dans le cadre de la législation Salduz que ce point est traité.

Mme Sophie De Wit (N-VA) demande ce qu'il en est de l'audition de majeurs, qui sont vulnérables ou qui ne sont pas considérés comme majeurs sur le plan mental. Il ne faut pas oublier cette catégorie de personnes. Sont-ils aussi présumés s'être concertés avec un avocat comme les personnes majeures ou sont-ils au contraire traités comme des mineurs?

Par ailleurs, le paragraphe 6, 4) prévoit que "si une personne interrogée en qualité de victime ou de suspect ne comprend pas ou ne parle pas la langue de la procédure ou souffre de troubles de l'audition ou de la parole, il est fait appel à un interprète assermenté durant l'audition. Si aucun interprète assermenté n'est disponible, il est demandé à la personne interrogée de noter elle-même sa déclaration." Que faire si cette personne ne comprend pas la langue?

Le ministre répond que, dans le doute concernant la situation mentale de la personne à interroger, la circulaire du Collège des procureurs-généraux prévoit l'application d'office des règles applicables aux mineurs.

Par ailleurs, la possibilité de demander à la personne interrogée de noter elle-même sa déclaration est une solution d'urgence pour éviter des situations d'impasse. Cette solution ne viole pas les droits de la personne concernée. Cela permet de ne pas ralentir inutilement la procédure, ce qui est aussi dans l'intérêt de la personne interrogée. En outre, l'assistance par un avocat constitue une garantie supplémentaire. Le Collège des procureurs-généraux va prévoir par circulaire que cette solution d'urgence doit être limitée dans la mesure du possible aux affaires simples et moins importantes.

Mme Sophie De Wit (N-VA) est d'avis qu'il faudra être très prudent dans les faits avec cette disposition et l'utiliser de manière restreinte. Cette instruction devra être donnée.

M. Raf Terwingen et consorts présentent l'*amendement n° 1* (DOC 54 2030/002) qui vise à abroger, au paragraphe 4 en projet, un renvoi injustifié à l'article 20bis de la loi du 20 juillet 1990.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) ziet niet in waarom die verwijzing moet worden weggelaten. Dat artikel 20bis voorziet ook in bepaalde rechten voorafgaand aan de verschijning voor de onderzoeksrechter. Het is belangrijk dat de van zijn vrijheid beroofde persoon ervan op de hoogte wordt gebracht dat hij de bij artikel 20bis vastgelegde rechten geniet. Wordt die verwijzing weggelaten, dan zal de politie de betrokkene niet langer moeten zeggen dat hij of zij het recht heeft een advocaat te raadplegen.

De minister geeft aan dat artikel 20bis specifieke bepalingen bevat inzake de bijstand in het kader van een onmiddellijke verschijning en dat de verwijzing naar dat artikel in dezen niet nuttig is.

De heer Raf Terwingen (CD&V) geeft aan dat § 4 van het ontworpen artikel 47bis geen afbreuk doet aan § 2, die al bepaalt dat de betrokkene het recht heeft om een advocaat te raadplegen. De verwijzing naar artikel 20bis is derhalve overbodig. Hij benadrukt dat de bij artikel 20bis bepaalde rechten hoe dan ook blijven bestaan. Artikel 20bis heeft veeleer betrekking op wat de procureur des Konings kan doen.

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 2 (DOC 54 2030/003) in, dat ertoe strekt de tekst van artikel 47bis, § § 3 en 4, tweede en vierde lid, te verduidelijken. Er zijn drie mogelijkheden: ofwel kiest de verdachte een advocaat en is deze niet verhinderd; ofwel kiest de verdachte een advocaat en is deze verhinderd, waarop een andere advocaat wordt gecontacteerd; ofwel kiest de verdachte geen advocaat en wordt een advocaat gecontacteerd. Deze nieuwe formulering omvat duidelijk deze drie mogelijkheden. In alle gevallen wordt de advocaat gecontacteerd door de wachtdienst.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) dient de amendementen nrs. 4 en 5 (DOC 54 2030/003) in. Amendement nr. 4 strekt ertoe artikel 47bis, § 5, eerste lid, aan te vullen door te preciseren dat de rechten ook steeds mondeling worden meegedeeld. Het volstaat niet om aan de te verhoren personen enkel een schriftelijk document te overhandigen. Het is essentieel dat de rechten waarover de te verhoren persoon beschikt, ook mondeling worden meegedeeld. Amendement nr. 5 strekt ertoe artikel 47bis, § 6, 5), op dezelfde wijze om dezelfde redenen aan te vullen.

Mevrouw Özlem Özen (PS) en *de heer Christian Brotcorne (cdH)* dienen amendement nr. 11 (DOC 54 2030/003) in, dat ertoe strekt het ontworpen artikel 47bis, § 6, aan te vullen opdat de persoon die tijdens het verhoor als een verdachte wordt beschouwd, om

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) ne voit pas pourquoi cette référence doit être supprimée. Cet article 20bis prévoit aussi certains droits préalables à la comparution devant le juge d'instruction. Il est important que la personne privée de sa liberté soit informée qu'elle jouit des droits énoncés à l'article 20bis. Si on supprime cette référence, la police ne devra plus dire à la personne concernée qu'elle a le droit de consulter un avocat.

Le ministre indique que l'article 20bis contient des dispositions propres en matière d'assistance dans le cadre d'une comparution immédiate et la référence vers cet article n'est pas utile ici.

M. Raf Terwingen (CD&V) indique que le paragraphe 4 de l'article 47bis en projet est sans préjudice du paragraphe 2, qui lui prévoit déjà que la personne a le droit de consulter un avocat. La référence à l'article 20bis est donc inutile. Il souligne que les droits prévus par l'article 20bis continuent d'exister quoiqu'il en soit. Cet article 20bis concerne plutôt ce que le procureur du Roi peut faire.

M. Raf Terwingen et consorts présentent l'amendement n° 2 (DOC 54 2030/003) qui vise à clarifier le texte de l'article 47bis, § § 3 et 4, alinéa 2 et 4. Il existe trois options: soit le suspect choisit un avocat et celui-ci n'est pas empêché, soit le suspect choisit un avocat et celui-ci est empêché alors un autre avocat est contacté, soit le suspect ne choisit pas un avocat et avocat est contacté. Cette nouvelle formulation englobe clairement ces trois options. Dans tous les cas, l'avocat est contacté par le service de permanence.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) présente les amendements n° s 4 et 5 (DOC 54 2030/003). L'amendement n° 4 vise à compléter l'article 47bis, § 5, alinéa 1er, en précisant que ces droits sont également toujours communiqués par voie orale. Il ne suffit pas de remettre un document écrit aux personnes à entendre. Il est essentiel que les droits dont jouit la personne à entendre soient également communiqués oralement. L'amendement n° 5 vise à compléter l'article 47bis, § 6, 5) de la même manière et pour les mêmes raisons.

Mme Özlem Özen (PS) et *M. Christian Brotcorne (cdH)* présentent l'amendement n° 11 (DOC 54 2030/003) qui tend à compléter l'article 47bis, § 6 en projet en vue de permettre à la personne considérée en cours d'audition comme suspecte de demander l'ajournement de

uitstel van dat verhoor kan verzoeken. Aldus kan hij zijn recht op raadpleging van een advocaat concreet en daadwerkelijk uitoefenen.

Mevrouw Sophie De Wit (N-VA) vraagt zich af wat moet worden verstaan onder “wordt een datum bepaald voor het verhoor”. Binnen welke termijn moet dat verhoor plaatshebben? Gaat het om uren of dagen?

Mevrouw Özlem Özen (PS) vindt dat er een termijn nodig is om een advocaat te vinden. Het gaat niet om een opschortende maatregel. De termijn moet het mogelijk maken dat recht effectief te maken.

Ook *de heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)* vindt een termijn noodzakelijk. Het gaat bijvoorbeeld om het geval waarbij een als getuige gevraagde persoon vervolgens als verdachte blijkt te worden beschouwd. Die persoon moet de tijd hebben om contact op te nemen met zijn eigen advocaat.

De heer Raf Terwingen (CD&V) herinnert aan de *ratio legis*, die erin bestaat dat men het recht heeft een advocaat te raadplegen. Het gaat er niet om bijkomende rechten ten opzichte van dit oorspronkelijke voornemen te creëren. Hij wijst op het gevaar van verdragingsmaatregelen als die rechten worden uitgebreid.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) herinnert eraan dat de als getuige gevraagde persoon in principe het recht heeft om tijdens het verhoor naar zijn advocaat te gaan, als hij absoluut zijn eigen advocaat wil raadplegen. Dat geldt uiteraard niet wanneer de betrokkene wordt aangehouden.

De minister verwijst naar de toelichting aangaande het punt over de “rolwijziging”, tijdens het verhoor, van de gehoorde persoon, waarin te lezen staat:

“Het punt 5) herneemt de huidige tekst van artikel 47bis, § 5, inzake de “rolwijziging” van de verhoorde persoon tijdens het verhoor. Enkel de kruisverwijzingen worden aangepast. Deze tekst is in overeenstemming met artikel 2, § 3 van de richtlijn 2013/48/EU. Volgend op het advies van de Raad van State onder randnummer 14, wordt de verantwoording aan de Raad van State, in de toelichting zelf opgenomen. Het betekent *in concreto* dat het verhoor wordt stopgezet, en dat, na de mededeling van de rechten, wordt gehandeld overeenkomstig deze rechten. De werkwijze wordt al zeer duidelijk en *in concreto* omschreven in de COL 8/2011, herziene versie 2013 [Richtlijn inzake de organisatie van de bijstand door een advocaat vanaf het eerste verhoor binnen het kader van het Belgisch strafprocesrecht]” (DOC 2030/001, blz. 59-60).

l’audition afin de rendre concret et effectif son droit à la consultation d’un avocat.

Mme Sophie De Wit (N-VA) se demande ce qu’on entend par “une date est fixée pour l’audition”. Dans quel délai celle-ci doit-elle avoir lieu? Parle-t-on en termes d’heures, ou de jours?

Mme Özlem Özen (PS) considère qu’il faut un délai nécessaire afin de trouver un avocat. Il ne s’agit pas d’une mesure dilatoire. Le délai doit permettre de rendre ce droit effectif.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) est lui aussi d’avis qu’il faut un délai nécessaire. Il vise par exemple le cas de la personne invitée comme témoin qui s’avère être considérée ensuite comme suspect. Cette personne doit pouvoir avoir le temps de contacter son propre avocat.

M. Raf Terwingen (CD&V) rappelle la *ratio legis* qui est de donner le droit à pouvoir consulter un avocat. Il ne s’agit pas de créer des droits supplémentaires par rapport à cette intention de départ. Il pointe les risques de mesures dilatoires si on élargit ces droits.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) rappelle que la personne invitée comme témoin a en principe le droit d’aller voir son avocat en cours de l’audition, si elle souhaite absolument consulter son propre avocat, sauf bien sûr dans le cas où elle serait arrêtée.

Le ministre fait référence à l’exposé des motifs sur le point concernant le “changement de rôle” de la personne entendue durant l’audition, selon lequel

“le point 5) reprend le texte actuel de l’article 47bis, § 5, relatif au “changement de rôle” de la personne entendue durant l’audition. Seules les références croisées sont adaptées. Ce texte est en conformité avec l’article 2, § 3, de la directive 2013/48/UE. Conformément à l’avis du Conseil d’État sous le numéro 14, la justification au Conseil d’État est reprise dans l’exposé même. Cela signifie concrètement qu’il est mis fin à l’audition et que, après communication des droits, il est procédé dans le respect de ces droits. La méthode sera définie très clairement et concrètement dans la Circulaire relative à l’organisation de l’assistance d’un avocat dès la première audition dans le cadre de la procédure pénale belge (COL 8/2011, version révisée de 2013.” (DOC 2030/001, pp. 59-60).

De minister verwijst meer specifiek naar de volgende passage in die omzendbrief:

“De beslissing om een persoon van zijn vrijheid te beroven is gegrond op de volgende criteria die “*a contrario*” *eveneens de criteria opleveren waarop de beslissing gegrond wordt om hem in vrijheid te laten.*

[...]

Indien het duidelijk is dat de te verhoren persoon niet van zijn vrijheid zal worden benomen gelet op diverse elementen die hetzij door de procureur des Konings binnen zijn arrondissement worden bepaald na overleg met de politiediensten, hetzij volgen uit een rechtstreeks contact met de parketmagistraat, is het mogelijk de overgang van de oorspronkelijke hoedanigheid van de verhoorde persoon naar die van verdachte soepel op te lossen:

1) ofwel wordt het verhoor gewoon uitgesteld naar een latere datum, de persoon die aanvankelijk niet als verdachte werd ondervraagd krijgt de rechten voorzien in § 2 met inbegrip van de beknopte kennisgeving van de feiten waarover hij zal worden verhoord, het zwijgrecht en het recht op een aan het eerste verhoor voorafgaand vertrouwelijk overleg met een advocaat (indien de feiten uiteraard binnen het toepassingsgebied van de wet vallen) dit uitstel wordt overeenkomstig art. 47 bis, § 2, vierde en vijfde lid slechts éénmalig gegeven.

2) ofwel wordt de gekozen advocaat ofwel de aangeelde advocaat verwittigd (op de wijze zoals verder zal uiteengezet worden: zie richtlijnen sub C, 1, 1.3 inzake contact met de permanentie van de balie indien de gekozen advocaat niet bereikbaar is of in de onmogelijkheid verkeert de te verhoren persoon bij te staan / scenario ingeval van het ontbreken van een telefonische permanentie:

o en wordt gewoon gewacht op de komst van de advocaat. In dat geval wordt een redelijk korte wachtermijn overeengekomen met de advocaat en de betrokken persoon (niet langer van 2 uur)

o of wordt de mogelijkheid gegeven tot telefonisch vertrouwelijk onderhoud met de advocaat.

3) ofwel wordt een schriftelijke oproeping voor een verhoor op vastgestelde datum aan de persoon meegegeven die alle bovenvermelde elementen van § 4 bevat.

4) ofwel, indien het een misdrijf betreft dat geen aanleiding kan geven tot een aanhoudingsbevel: verhoor

Le ministre se réfère à cette COL 8/2011:

“La décision de privation de liberté d’une personne est fondée sur les critères suivants, qui “*a contrario*” forment également les critères sur lesquels est basée la décision de ne pas la priver de sa liberté.

[...]

S’il semble évident que la personne à auditionner ne sera pas privée de sa liberté, compte tenu de divers éléments qui peuvent faire l’objet soit de directives que le procureur du Roi a fixées dans son arrondissement ou éventuellement par zone après concertation avec les services de police, soit d’un contact direct avec le magistrat du parquet, la transition de la qualité initiale de la personne auditionnée vers celle de suspect peut se faire de façon souple:

1) soit l’audition est reportée à une date ultérieure, la personne initialement entendue en une autre qualité que celle de suspect doit jouir des droits prévus au § 2, y compris le droit d’être informée succinctement des faits sur lesquels elle sera entendue, le droit de se taire et le droit de se concerter confidentiellement avec un avocat de son choix ou avec un avocat qui lui est désigné avant la première audition (si les faits tombent sous le champ d’application de la loi). Conformément à l’article 47bis, § 2, 4° et 5° alinéa, ce report de l’audition n’est accordé qu’une seule fois.

2) soit l’avocat de son choix, soit l’avocat qui lui est désigné est averti (de la façon traitée plus loin – voir les directives sous C, 1, 1.3 concernant le contact avec la permanence du barreau si on n’arrive pas à contacter l’avocat choisi ou si celui-ci se trouve dans l’impossibilité d’assister la personne à interroger / scénario en cas de défaut de permanence téléphonique:

o dans ce cas on attend tout simplement la venue de l’avocat: un temps d’attente assez bref (maximum 2 heures) est convenu avec la personne à auditionner et avec son avocat.

o ou la possibilité est donnée à la personne à auditionner de s’entretenir confidentiellement par téléphone avec son avocat.

3) soit on lui remet une convocation écrite contenant tous les éléments prévus au § 4 (voir ci-dessus) ainsi que la date de l’audition.

4) soit, s’il s’agit d’une infraction qui ne peut donner lieu à la délivrance d’un mandat d’arrêt: interrogatoire

van de verdachte na kennisgeving van zijn rechten (dus zonder enige vorm van bijstand van een advocaat).”.

De minister voegt eraan toe dat het ontwerp van nieuwe omzendbrief diezelfde bepalingen bevat.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) is het eens met de bepalingen die in de COL 8/2011 staan. Hij vraagt zich af waarom die mogelijkheden niet in een wet worden opgenomen. Dat zou meer waarborgen bieden.

De minister geeft aan dat dit een detail is van deze regeling en dat de omzendbrief in ieder geval nooit tegen de wet kan indruisen. Hij denkt niet dat het nuttig is dit in de wet op te nemen. Het is niet de bedoeling de omzendbrief op dat punt te wijzigen.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) geeft aan dat de wet niet bepaalt dat het verhoor in die gevallen wordt onderbroken. In theorie zou de omzendbrief dus kunnen worden gewijzigd zonder de wet te schenden.

De minister voegt eraan toe dat het in geen geval de bedoeling is de bestaande bepalingen, die thans van toepassing zijn, te wijzigen.

Mevrouw Özlem Özen (PS) en de heer Christian Brotcorne (cdH) dienen amendement nr. 12 (DOC 54 2030/003) in, dat ertoe strekt in het ontworpen artikel 47bis enkele wijzigingen aan te brengen teneinde de rechten van de verhoorde persoon ten volle te waarborgen, in overeenstemming met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Concreet gaat het erom de verhoorde op volwaardige wijze inzage te verlenen in het strafdossier en hem niet louter beknopt kennis te geven van elementen. Eventuele inzagebeperkingen moeten noodzakelijk zijn en dus in verhouding staan tot de rechten van de verdediging en het beginsel van gelijke middelen.

Mevrouw Özlem Özen (PS) en de heer Christian Brotcorne (cdH) dienen amendement nr. 13 (DOC 54 2030/003) in, dat ertoe strekt artikel 47bis, § 6, 7), derde lid, te vervangen, teneinde er zo goed mogelijk voor te zorgen dat het wetsontwerp in overeenstemming is met, enerzijds, Richtlijn 2013/48/EU, en, anderzijds, de memorie van toelichting van het wetsontwerp zelf. Dit amendement beoogt de advocaat een veel actievere rol te geven tijdens het verhoor.

Mevrouw Özlem Özen (PS) dient amendement nr. 15 (DOC 54 2030/003) in, dat tot doel heeft in het ontworpen artikel 47bis, § 2, 1), de woorden “waarvoor een vrijheidsstraf kan worden opgelegd” te vervangen door de woorden “waarvoor een straf kan worden

du suspect après notification de ses droits (donc sans aucune forme d’assistance d’un avocat).”.

Le ministre ajoute que le projet de nouvelle circulaire contient ces mêmes dispositions.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) est d’accord avec les dispositions prévues dans la COL 8/2011. Il se demande pourquoi on ne pas prévoit ces possibilités dans une loi. Cela offrirait plus de garanties.

Le ministre ajoute qu’il s’agit d’un élément de détail de cette réglementation et que la circulaire ne peut de toute façon jamais être en opposition avec la loi. Il ne pense pas que ce soit utile de le prévoir dans la loi. L’intention n’est pas de modifier cette circulaire sur ce point.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) précise que la loi ne prévoit pas que l’audition est interrompue dans ces hypothèses. On pourrait donc théoriquement modifier la circulaire sans enfreindre la loi.

Le ministre ajoute qu’il n’y a aucune intention de modifier ces dispositions existantes qui fonctionnent actuellement.

Mme Özlem Özen (PS) et M. Christian Brotcorne (cdH) présentent l’amendement n° 12 (DOC 54 2030/003) qui vise à apporter des modifications à l’article 47bis proposé afin de garantir pleinement les droits de la défense de la personne poursuivie conformément à la convention européenne des droits de l’Homme en permettant un accès véritable au dossier répressif et non à de seules informations succinctes. Les restrictions à cet accès doivent être nécessaires et donc proportionnées au regard des droits de la défense et au principe de l’égalité des armes.

Mme Özlem Özen (PS) et M. Christian Brotcorne (cdH) présentent l’amendement n° 13 (DOC 54 2030/003) qui vise à remplacer l’article 47bis, § 6, 7), alinéa 3 en vue d’assurer au mieux la conformité du projet de loi avec, d’une part, la directive 2013/48/UE et d’autre part l’exposé des motifs du présent projet. Cet amendement vise à conférer un rôle beaucoup plus actif à l’avocat lors de l’audition.

Mme Özlem Özen (PS) présente l’amendement n° 15 (DOC 54 2030/003) qui vise à remplacer, à l’article 47bis, § 2, 1), proposé, les mots “d’une peine privative de liberté” par les mots “par une juridiction compétente en matière pénale”. Cet amendement vise

opgelegd door een in strafzaken bevoegde rechtbank". Dit amendement beoogt de verruiming van het toepassingsgebied van dit wetsontwerp naar aanleiding van de opmerkingen van de Raad van State. De toegang tot een advocaat moet gewaarborgd zijn voor iedereen die onder verdenking staat, zelfs wanneer voor de feiten geen vrijheidsstraf kan worden opgelegd. De woorden "in strafzaken bevoegde" moeten worden begrepen in ruime zin en mogen, in voorkomend geval, niet worden beperkt tot uitsluitend de strafrechtbanken van de rechterlijke orde.

De heer Christian Brotcorne (cdH) vraagt wat met dit laatste wordt bedoeld.

Mevrouw Özlem Özen (PS) geeft aan dat deze bepaling betrekking heeft op de administratieve sancties die een strafrechtelijk aspect kunnen inhouden.

Mevrouw Özlem Özen (PS) dient amendement nr. 16 (DOC 54 2030/003) in, dat ertoe strekt artikel 47bis, § 3, eerste lid, te wijzigen, om te verhinderen dat automatisch wordt verondersteld dat afstand is gedaan van het recht op bijstand door een advocaat. Het amendement geeft gevolg aan een opmerking van de afdeling wetgeving van de Raad van State en schikt zich naar Richtlijn 2013/48/EU, waarin wordt bepaald dat die afstand op vrijwillige en ondubbelzinnige wijze moet worden gedaan.

Mevrouw Özlem Özen (PS) dient amendement nr. 18 (DOC 54 2030/003) in, dat ertoe strekt artikel 47bis, § 3, derde lid, aan te vullen zodat, ingeval een zich in vrijheid bevindende verdachte afstand doet van de aanwezigheid van een advocaat tijdens een verhoor, de audio- en video-opname niet alleen mogelijk worden gemaakt maar ook worden gewaarborgd.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) komt terug op § 6, 6), die bepaalt dat de verhoorder de advocaat op beknopte wijze in kennis stelt van de feiten waarop het verhoor betrekking heeft. Quid indien de betrokkene niet wordt bijgestaan door een advocaat? Vervalt die verplichting in dat geval?

De minister geeft aan dat de feiten worden vermeld in de schriftelijke uitnodiging of, zo dat om specifieke redenen niet gebeurt, aan het begin van het verhoor. De verhoorde zal dus in ieder geval worden ingelicht over de feiten.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) meent dat dit zou moeten worden opgenomen in de wet. Dat recht moet worden gewaarborgd, ongeacht of een advocaat aanwezig is of niet.

à élargir le champ d'application du présent projet suite aux remarques du Conseil d'État. L'accès à un avocat doit être garanti à toute personne suspectée, même lorsque les faits ne sont pas susceptibles d'entraîner une peine privative de liberté. Le mot "matière pénale" doit s'entendre dans un sens large et ne pas être, le cas échéant, restreint aux seules juridictions pénales de l'ordre judiciaire.

M. Christian Brotcorne (cdH) demande ce qu'on vise par "la matière pénale ne doit pas être restreinte aux seules juridictions pénales de l'ordre judiciaire".

Mme Özlem Özen (PS) indique que cette disposition vise les sanctions administratives pouvant revêtir un aspect pénal.

Mme Özlem Özen (PS) présente l'amendement n° 16 (DOC 54 2030/003) qui vise à modifier l'article 47bis, § 3, al. 1er afin que la renonciation à un avocat ne puisse être présumée. L'amendement fait suite à une remarque de la section législation du Conseil d'État et tient compte de la directive 2013/48/UE qui impose que la renonciation soit formulée de plein gré et sans équivoque.

Mme Özlem Özen (PS) présente l'amendement n° 18 (DOC 54 2030/003) qui tend à compléter l'article 47bis, § 3, alinéa 3, afin qu'en cas de renonciation à la présence d'un avocat par un suspect en liberté lors d'une audition, l'enregistrement audio et vidéo soit non seulement possible mais également assuré.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) revient sur le paragraphe 6, 6) qui précise que la personne qui auditionne informe de manière succincte l'avocat des faits sur lesquels porte l'audition. Quid si la personne n'est pas assistée d'un avocat? Cette obligation tombe-t-elle dans cette hypothèse?

Le ministre précise que la convocation écrite mentionne les faits, et, si ce n'est pas le cas pour des raisons spécifiques, cette mention est faite au début de l'audition. La personne interrogée sera donc de toute façon informée des faits.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) est d'avis que cela devrait être précisé dans la loi. Le droit doit être garanti, qu'il y ait un avocat ou pas.

De minister meent dat paragraaf 2 dienaangaande duidelijk is. Vooraleer het verhoor begint, wordt de verdachte op beknopte wijze op de hoogte gebracht van de feiten waarover hij zal worden verhoord. Paragraaf 6, 6), kan nuttig zijn voor de advocaat die niet aanwezig zou zijn geweest vóór het verhoor.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) komt terug op paragraaf 6, 9), die bepaalt dat tegen een persoon geen veroordeling kan worden uitgesproken op basis van verklaringen die hij heeft afgelegd in strijd met de paragrafen 2, 3, 4 en 6, 5°, met uitsluiting van paragraaf 5. Vanwaar die uitsluiting van paragraaf 5, die de schriftelijke verklaring van de rechten betreft. Waarom wordt de niet-naleving van die verplichting niet gesanctioneerd?

De minister preciseert dat het gaat om de bepaling in haar huidige vorm. Een sanctie die enkel paragraaf 5 zou betreffen, lijkt erg zwaar. Als in het proces-verbaal wordt genoteerd dat de rechten mondeling worden opgesomd, volstaat dat voor de minister. De minister is geen voorstander van te veel formele nietigheidsgronden inzake strafprocedures.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) geeft aan dat hij daarom amendement nr. 4 heeft ingediend, dat ertoe strekt te verduidelijken dat die rechten ook altijd mondeling worden meegedeeld.

*
* *

Amendement nr. 1 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

Amendement nr. 2 wordt eenparig aangenomen.

De amendementen nrs. 4, 5, 11, 13, 16 en 18 worden verworpen met 9 tegen 3 stemmen.

De amendementen nrs. 12 en 15 worden verworpen met 9 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

Het aldus geamendeerde artikel 3 wordt aangenomen met 11 stemmen en 1 onthouding.

Art. 4

Dit artikel beoogt de vervanging van artikel 62 van hetzelfde Wetboek.

De heer Christian Brotcorne (cdH) vraagt waarom niet is voorzien in de mogelijkheid de advocaat aanwezig te laten zijn bij huiszoekingen. De aanwezigheid van

Le ministre précise que le paragraphe 2 est clair à ce propos. Avant qu'il ne soit procédé à l'audition d'un suspect, la personne à interroger est informée succinctement des faits sur lesquels elle sera entendue. Le paragraphe 6, 6) peut être utile pour l'avocat qui n'aurait pas été présent avant.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) revient sur le paragraphe 6, 9) qui prévoit qu'aucune condamnation ne peut être prononcée contre une personne sur le fondement de déclarations qu'elle a faites en violation des paragraphes 2, 3, 4 et 6, 5°, à l'exclusion du paragraphe 5. Pourquoi exclut-on ce paragraphe 5 qui concerne la déclaration écrite des droits? Pourquoi le non respect de cette obligation n'est-il pas sanctionné?

Le ministre précise qu'il s'agit de la disposition actuelle. La sanction qui ne concernerait que le paragraphe 5 semble très lourde. Si le procès-verbal prend acte du fait que les droits ont été énoncés oralement, cela suffit pour le ministre. Le ministre n'est pas en faveur de trop de nullités formelles en matière de procédure pénale.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) indique que c'est la raison de son amendement n° 4 qui vise à préciser que ces droits sont également toujours communiqués par voie orale.

*
* *

L'amendement n° 1 est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

L'amendement n° 2 est adopté à l'unanimité.

Les amendements n° s 4,5, 11, 13, 16 et 18 sont rejetés par 9 voix contre 3.

Les amendements n° s 12 et 15 sont rejetés par 9 voix contre 2 et une abstention.

L'article 3, tel qu'amendé, est adopté par 11 voix et une abstention.

Art. 4

Cet article vise à remplacer l'article 62 du même Code.

M. Christian Brotcorne (cdH) demande pourquoi on n'a pas imaginé la présence de l'avocat à l'occasion des perquisitions. Lui donner la possibilité d'être présent

de advocaat zou ervoor kunnen zorgen dat de huiszoeking serener verloopt of dat de betrokken persoon gerustgesteld is.

De minister geeft aan dat een verplichte bijstand bij huiszoekingen verder zou reiken dan de voorschriften van de Richtlijn. Dat punt zou onderzocht kunnen worden in het kader van de hervorming van de strafprocedure. Het is moeilijk om daar een algemene bepaling van te maken, aangezien elke huiszoeking specifiek is en de omstandigheden ervan afhangen van de zaak in kwestie, bijvoorbeeld wanneer de site van de huiszoeking eerst moeten worden beveiligd. De minister verwijst andermaal naar omzendbrief COL 8/2011, waarin voorschriften zijn opgenomen met betrekking tot de bijstand door een advocaat ingeval de huiszoeking verandert in een verhoor. Een en ander zal worden opgenomen in de nieuwe omzendbrief.

De heer Christian Brotcorne (cdH) stelt dus vast dat de minister dat geval niet uitsluit.

*
* *

Artikel 4 wordt eenparig aangenomen.

Art. 5

Dit artikel strekt tot vervanging van artikel *2bis* van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis.

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient *amendement nr. 3* (DOC 54 2030/003) in, tot wijziging van artikel *2bis*, § 2, met dezelfde verantwoording als die van amendement nr. 2.

Mevrouw Özlem Özen (PS) dient *amendement nr. 17* (DOC 54 2030/003) in, tot vervanging van het ontworpen artikel *2bis*, § 3, eerste lid. Zij verwijst naar de verantwoording van amendement nr. 18.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) dient de *amendementen nrs. 6 tot 9* (DOC 54 2030/003) in.

Amendement nr. 6 beoogt in het ontworpen artikel *2bis*, § 3, eerste lid, laatste zin, de woorden “ter controle van het verloop van het verhoor” weg te laten. Het filmen van een verhoor kan nuttig zijn om meer redenen dan om te controleren of het verhoor is verlopen zoals wettelijk voorgeschreven. Als er bij het verdere verloop van het onderzoek of bij de behandeling van de zaak, bijvoorbeeld voor een onderzoeksgerecht of een rechtbank, discussie ontstaat over wat de verdachte op het ogenblik van de ondervraging heeft verklaard, kan die opname

pourrait permettre que la perquisition se fasse dans un climat plus serein ou rassurer la personne concernée.

Le ministre indique qu’une assistance obligatoire lors des perquisitions irait au-delà des exigences de la directive. Cela pourrait être examiné dans le cadre de la réforme de la procédure pénale. Il est difficile de transformer cela en disposition générale, du fait de la spécificité de la perquisition dont les circonstances sont déterminées par chaque affaire, notamment les perquisitions qui nécessitent d’abord une sécurisation des lieux. Le ministre renvoie à nouveau à la COL 2011/8 qui prescrit certaines dispositions sur l’assistance de l’avocat dans l’hypothèse où la perquisition se transforme en audition. Cela sera repris dans la nouvelle circulaire.

M. Christian Brotcorne (cdH) constate donc que le ministre ne ferme pas la porte à cette hypothèse.

*
* *

L’article 4 est adopté à l’unanimité.

Art. 5

Cet article tend à remplacer l’article *2bis* de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive.

M. Raf Terwingen et consorts présentent l’*amendement n° 3* (DOC 54 2030/003) qui vise à modifier l’article *2bis*, § 2 et dont la justification est identique à celle de l’*amendement n° 2*.

Mme Özlem Özen (PS) présente l’*amendement n° 17* (DOC 54 2030/003) qui tend à remplacer l’article *2bis*, § 3, alinéa 1er, proposé. Il est référé à la justification de l’*amendement n° 18*.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) présente les *amendements nos 6 à 9* (DOC 54 2030/003).

L’*amendement n° 6* supprime dans l’article *2bis*, § 3, alinéa 1er, dernière phrase, proposé, les mots “afin de contrôler le déroulement de l’audition”. L’enregistrement filmé d’une audition peut ne pas être uniquement utile afin de contrôler si l’audition s’est déroulée selon le prescrit légal. Si, lors de la suite de l’enquête ou du traitement de l’affaire par un juge d’instruction ou un tribunal, par exemple, les déclarations du suspect au moment de l’interrogatoire sont remises en question, l’enregistrement peut également être très pertinent.

ook heel relevant zijn. Daarom mag het gebruik van de video-opname niet worden beperkt tot de controle op het verloop van het verhoor.

Amendement nr. 7 heeft tot doel in het ontworpen artikel *2bis*, § 3, eerste lid, de woorden “indien mogelijk” weg te laten. De in artikel *2bis*, § 3, van de wet van 20 juli 1999 betreffende de voorlopige hechtenis opgenomen voorwaarde dat alleen wordt overgegaan tot audiovisuele opnames “indien zulks mogelijk is”, is moeilijk te bevatten. Iedere vorm van registratie van een verhoor, ongeacht of die digitaal, analoog of gewoon met pen en papier gebeurt, veronderstelt uiteraard dat daartoe de noodzakelijke middelen ter beschikking worden gesteld. Zulks moet niet in een wettekst worden opgenomen.

Amendement nr. 8 strekt ertoe in artikel *2bis*, § 8, eerste lid, de laatste zin weg te laten. Het is immers niet logisch, noch wenselijk dat de kosten van de medische bijstand onder de gerechtskosten vallen.

Het is logischer dat de kosten van de medische verzorging, die toch een essentieel recht is, worden gedragen door de Staat. Dergelijke kosten kunnen immers, als ze worden beschouwd als gerechtskosten, finaal ten laste komen van een of meer verdachten, terwijl er geen reden is om deze kosten aan hen aan te rekenen.

Amendement nr. 9 strekt ertoe in het ontworpen artikel *2bis*, § 9, de bepaling onder b) te doen vervallen, en ook § 10 te doen vervallen. Het ontworpen artikel *2bis*, § 9, biedt de mogelijkheid om het recht op bijstand van een advocaat uit te sluiten “indien onmiddellijk optreden noodzakelijk is om te voorkomen dat de strafprocedure substantiële schade wordt toegebracht”. Dat is een vage omschrijving die een vrijbrief dreigt te worden om het recht op bijstand onrechtmatig en in strijd met de Richtlijn te beperken of zelfs onmogelijk te maken. Het ontworpen artikel *2bis*, § 10, scheidt de mogelijkheid om het recht op bijstand uit te sluiten “indien de geografische afstand waarop de verdachte zich bevindt het onmogelijk maakt om het recht op de toegang tot een advocaat” binnen de voorgeschreven termijn te kunnen waarborgen. Gelet op de zeer beperkte geografische omvang van het Belgische grondgebied, is die uitzondering onaanvaardbaar. De afwijking wordt door Richtlijn 2013/48 ook niet verplicht gesteld. De vraag rijst zelfs of zij, binnen de Belgische context, überhaupt wel richtlijnconform kan worden ingevoerd. Een overweging van de Richtlijn verduidelijkt immers dat onder “grote geografische afstand” situaties moeten worden begrepen waarin de verdachte zich bevindt “in overzees gebied of tijdens een buitenlandse militaire

Aussi l'utilisation de l'enregistrement vidéo ne peut-elle être limitée au contrôle du déroulement de l'audition.

L'amendement n° 7 supprime, dans l'article *2bis*, § 3, alinéa 1er, les mots “, si possible,”. La condition contenue dans l'article *2bis*, § 3, de la loi du 20 juillet 1999 relative à la détention préventive, à savoir qu'il ne peut être procédé à l'enregistrement audiovisuel que “si [c'est] possible”, est difficile à comprendre. Toute forme d'enregistrement d'une audition, qu'elle soit numérique, analogique ou simplement à l'aide d'un stylo et d'un papier, suppose évidemment que les moyens nécessaires soient mis à disposition pour effectuer cet enregistrement. Cela ne doit pas figurer dans un texte de loi.

L'amendement n° 8 vise à supprimer la dernière phrase dans l'article *2bis*, § 8, alinéa 1er. En effet, l'inscription du coût de l'assistance médicale dans les frais de justice n'est ni logique, ni souhaitable.

Il est plus logique de faire supporter le coût des soins médicaux – qui constituent quand même un droit fondamental – par l'État. De tels frais pourraient en effet, s'ils sont considérés comme des frais de justice, être finalement mis à charge d'un ou de plusieurs suspects, alors qu'il n'y a aucune raison de leur imputer ces frais.

L'amendement n° 9 vise à supprimer, dans l'article *2bis* proposé, § 9, le b) et à supprimer le paragraphe 10. L'article *2bis*, § 9 proposé permet d'exclure le droit à l'assistance d'un avocat “lorsqu'il est impératif que les autorités qui procèdent à l'enquête agissent immédiatement pour éviter de compromettre sérieusement une procédure pénale”. Il s'agit d'une définition vague qui risque de devenir un blanc-seing pour limiter, ou même exclure abusivement et en violation de la directive le droit à l'assistance d'un avocat. L'article *2bis*, § 10, proposé permet d'exclure le droit à l'assistance d'un avocat “lorsqu'il est impossible, en raison de l'éloignement géographique du suspect, d'assurer le droit d'accès à un avocat” dans le délai prescrit. Compte tenu de l'étendue géographique limitée du territoire belge, cette exception est inacceptable. Cette dérogation n'est pas non plus rendue obligatoire par la directive 2013/48. On peut même se demander si l'instauration d'une telle dérogation serait conforme à la directive dans le contexte belge. Un considérant de la directive précise en effet qu'il est question d'“éloignement géographique” lorsque le suspect se trouve “dans les territoires d'outre-mer ou lorsqu'un État membre se livre ou participe à des opérations militaires en dehors de son territoire”. Il est clair que de telles situations ne peuvent pas se produire

operatie". Het is duidelijk dat dergelijke situaties zich binnen België onmogelijk kunnen voordoen, zodat de ontworpen bepaling de geest van de Richtlijn schendt.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) dient eveneens een amendement nr. 19 (DOC 54 2030/003) in tot aanvulling van paragraaf 10 van het ontworpen artikel 2bis. Naar analogie met amendement nr. 9, heeft de voorgestelde wijziging tot doel het de "geografische uitzondering" waarin paragraaf 10 voorziet, te beperken tot extraterritoriale situaties. De indiener wenst te voorkomen dat deze uitzondering wordt ingeroepen in dossiers die uitsluitend op het Belgische grondgebied kunnen worden gesitueerd.

Daarnaast wil de heer Van Hecke meer uitleg over de praktische werkwijze in geval er een audio gefilmde opname voorhanden is (zie paragraaf 3 van het ontworpen artikel 2bis). Hij veronderstelt dat het bestand zal worden opgeslagen op een usb-sleutel en aan het gerechtelijk dossier zal worden gehecht.

Hoe moeten de bestanden worden geraadpleegd? Zal de betrokkene – in de meeste gevallen een advocaat – de usb in zijn eigen laptop kunnen inbrengen en de bestanden bekijken en beluisteren? Zo ja, bestaat dan niet het gevaar dat er bestanden worden gewist?

De minister beantwoordt vooreerst de door amendement nr. 6 voorgestelde wijziging. Hij herhaalt (zie dienaangaande de algemene bespreking) dat de bewijsvoering in strafzaken aan weinig formaliteiten is onderworpen en dat het niet uitgesloten is, in geval de verklaringen opgenomen in het proces-verbaal niet met de werkelijkheid zouden stroken, ook gebruik te maken van de audio gefilmde opname. De minister is bijgevolg geen voorstander van een wijziging van het ontworpen artikel 2bis van de Voorlopige hechteniswet.

Wat de door amendement nr. 7 voorgestelde wijziging betreft, legt de minister uit dat de woorden "indien mogelijk" moeten worden behouden. De audio gefilmde opname wordt niet ingevoerd ter vervanging van de bijstand van een advocaat en vanuit dat oogpunt is het toelaatbaar dat, wanneer er omwille van omstandigheden geen opname kan worden verricht. De minister verwijst ook naar het deel van de memorie van toelichting dat betrekking heeft op de audiovisuele registratie (DOC 54 2030/001, blz. 74-75).

Verder heeft de minister oor naar de bezorgdheid van de heer Van Hecke in verband met het inroepen van de geografische afstand om af te wijken van de rechten vervat in het ontworpen artikel 2bis. De minister onderschrijft daarom de strekking van amendement nr. 19. Hij vraagt zich wel af of het amendement nr. 19 technisch

en Belgique, de sorte que la disposition en projet viole l'esprit de la directive.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) présente également un amendement (n° 19, DOC 54 2030/004) tendant à compléter le paragraphe 10 de l'article 2bis proposé. Par analogie avec l'amendement n° 9, la modification proposée tend à limiter "l'exception géographique" prévue par le paragraphe 10 aux situations extraterritoriales. L'auteur souhaite éviter que cette exception soit invoquée dans des dossiers pouvant être situés exclusivement sur le territoire belge.

Par ailleurs, M. Van Hecke souhaiterait obtenir davantage d'explications concernant les modalités pratiques lorsqu'un enregistrement audio filmé est disponible (voir le paragraphe 3 de l'article 2bis proposé). Il suppose que le fichier sera enregistré sur une clé USB et joint au dossier judiciaire.

Comment faudra-t-il procéder pour consulter les dossiers? L'intéressé – dans la plupart des cas, un avocat – pourra-t-il insérer la clé USB dans son propre ordinateur portable et regarder et écouter les fichiers? Si oui, certains fichiers ne risquent-ils pas d'être effacés?

Le ministre réagit tout d'abord à la modification proposée par l'amendement n° 6. Il répète (voir à ce sujet la discussion générale) que l'administration de la preuve en matière pénale est soumise à peu de formalités et qu'il n'est pas exclu de faire également usage de l'enregistrement audio filmé si les déclarations figurant dans le procès-verbal ne correspondent pas à la réalité. Le ministre n'est dès lors pas favorable à une modification de l'article 2bis proposé de la loi relative à la détention préventive.

En ce qui concerne la modification proposée par l'amendement n° 7, le ministre explique que les mots "si possible" doivent être maintenus. L'enregistrement audiovisuel n'est pas instauré dans le but de remplacer l'assistance d'un avocat, et, dans ce contexte, on peut admettre qu'un enregistrement ne puisse être effectué en raison de certaines circonstances. Le ministre renvoie également à la partie de l'exposé des motifs qui se rapporte à l'enregistrement audiovisuel (DOC 54 2030/001, pp. 74-75).

Le ministre comprend par ailleurs l'inquiétude de M. Van Hecke à propos de la possibilité d'invoquer l'éloignement géographique afin de déroger aux droits contenus dans l'article 2bis proposé. Le ministre souscrit dès lors à la teneur de l'amendement n° 19, mais se demande si cet amendement est correct du point

juridisch gezien wel op punt staat. Wellicht moeten de bewoordingen van het amendement worden aangepast.

Daarop dient *de heer Stefaan Van Hecke subamendement nr. 21* (DOC 54 2030/004) tot wijziging van amendement nr. 19 in.

Als antwoord op de vragen van de heer Van Hecke in verband met de praktische regelingen voor de raadpleging van audio gefilmde opnames, legt de minister uit dat dit wordt geregeld in een rondzendbrief van het College van procureurs-generaal. De minister legt ook uit dat er geen risico is dat er bestanden van de usb-sleutel worden gewist: er worden ook elders elektronische kopieën bewaard van de betrokken bestanden. Ter ondersteuning van de ontworpen regeling wordt ook aangevoerd dat een dergelijke werkwijze ook nu al zonder problemen wordt toegepast.

De heer Christian Brotcorne (cdH) vraagt naar het standpunt van de minister ten aanzien van de voorgestelde wijziging van de regeling inzake de medische kosten (amendement nr. 8). Hij vraagt zich af waarom de Staat wel de kosten draagt van (simultaan)vertaling, terwijl de medische kosten moeten worden gedragen door de partij die veroordeeld is tot de gerechtskosten.

De minister zegt dat de kosten voor vertaling en de advocatenkosten steeds inherent verbonden zijn met de persoon van de verdachte, terwijl dat niet (noodzakelijk) het geval is voor de medische kosten. Die laatste kosten kunnen daarom worden beschouwd als gerechtskosten.

Bovendien wordt er op gewezen dat de ziekteverzekering nog steeds tussenkomt tot op het ogenblik van de veroordeling van de verdachte. Concreet wil dat zeggen dat de medische kosten binnen de perken worden gehouden indien de betrokken personen een beroep kunnen doen op de ziekteverzekering. Terzijde wijst de minister erop dat hij ijvert voor een systeem waar ook veroordeelden van de ziekteverzekering kunnen genieten (dit dossier wordt op dit ogenblik onderhandeld met de minister van Volksgezondheid). Aangezien het ontworpen artikel *2bis* uitsluitend betrekking heeft op personen die ten voorlopige titel van hun vrijheid zijn beroofd, is deze kwestie op dit punt niet van belang.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) blijft erbij dat de ontworpen regeling voor de medische kosten niet erg logisch is. Waarom zouden de verdachten die veroordeeld worden moeten opdraaien voor de medische kosten voor de verzorging van een medeverdachte die wordt vrijgesproken? Stel: drie personen worden opgepakt als verdachte. Een van hen raakt gewond tijdens de arrestatie en krijgt een beroerte. Hij wordt opgenomen

de vue légistique. La formulation de cet amendement devrait sans doute être modifiée.

Dans la foulée, *M. Stefaan Van Hecke* présente le *sous-amendement n° 21* (DOC 54 2030/004), qui tend à modifier l'amendement n° 19.

Répondant aux questions de *M. Van Hecke* sur les modalités pratiques de la consultation des enregistrements audiovisuels, le ministre explique que ces modalités sont réglées par une circulaire du Collège des procureurs généraux. Le ministre explique également qu'il n'y a aucun risque que les fichiers se trouvant sur la clé USB soient irrémédiablement effacés, dès lors que des copies électroniques de ces fichiers sont également conservées ailleurs. Le ministre ajoute, pour appuyer le projet de réglementation, qu'une procédure comparable est déjà appliquée à l'heure actuelle et qu'elle ne pose aucun problème.

M. Christian Brotcorne (cdH) demande le point de vue du ministre à propos de la modification proposée du système de couverture des frais médicaux (*cf.* amendement n° 8). Il se demande pourquoi l'État prend en charge les frais de traduction (simultanée), alors que les frais médicaux devraient être supportés par la partie condamnée aux frais de justice.

Le ministre indique que les frais de traduction et d'avocat sont toujours liés de manière inhérente à la personne de l'inculpé, alors que ce n'est pas (nécessairement) le cas pour les frais médicaux, qui peuvent dès lors être considérés comme des frais de justice.

Le ministre souligne en outre que l'assurance maladie intervient encore jusqu'au moment de la condamnation de l'inculpé, ce qui signifie concrètement que les frais médicaux sont maîtrisés si les personnes concernées peuvent faire appel à l'assurance maladie. Le ministre signale par ailleurs qu'il s'emploie à mettre en place un système dans lequel les condamnés pourront également bénéficier de l'assurance maladie (ce dossier fait actuellement l'objet de négociations avec la ministre de la Santé publique). Étant donné que l'article *2bis* proposé concerne exclusivement les personnes privées de liberté à titre provisoire, cette question est sans importance à cet égard.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) maintient que la réglementation en projet relative aux frais médicaux n'est pas très logique. Pourquoi les inculpés qui sont condamnés devraient-ils supporter les frais des soins médicaux d'un coïnculpé qui est acquitté? Supposons que trois personnes soient arrêtées en tant qu'inculpés, que l'une d'entre elles soit blessée au cours de l'arrestation, fasse une attaque, soit admise à l'hôpital. Cette

in het ziekenhuis. Tijdens het proces wordt hij vrijgesproken, in tegenstelling tot de twee anderen. Moeten deze laatsten dan worden veroordeeld tot de betaling van de medische kosten voor de zorgen toegediend aan de vrijgesproken medeverdachte?

De minister repliceert op dat de kern van de discussie eigenlijk de tenlasteneming van de gerechtskosten betreft. Dit is een complexe aangelegenheid die het bestek van voorliggend wetsontwerp overstijgt.

Als antwoord op de concrete situatie die de heer Van Hecke voorlegt, wordt uitgelegd dat de rechter in alle wijsheid zal moeten oordelen. De minister heeft daar alle vertrouwen in.

Afsluitend merkt *de heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)* op dat de minister in zijn repliek aantoonde dat de kwestie eigenlijk niet thuishoort in het voorliggende wetsontwerp. Aanvullend wijst hij erop dat er ook situaties denkbaar zijn waarin personen betrokken zijn die niet gedekt zijn door de ziekteverzekering.

Als volgende punt wijst *de heer Christian Brotcorne* erop dat in paragraaf 4 van het ontworpen artikel 2bis niet wordt voorzien in een bepaalde termijn voor de bijstand van een tolk. Op diverse andere plaatsen in het wetsontwerp zijn nochtans wel strikte termijnen bepaald. Zal dit niet voor problemen zorgen in het geval dat men niet binnen een redelijke termijn een tolk vindt die de bron- en doeltaal beheerst? Wordt het verhoor in dat geval uitgesteld (de tekst zwijgt hierover) en, zo ja, heeft dat een invloed op de andere termijnen bepaald in de ontworpen wettekst en in de bestaande wetgeving? *De heer Brotcorne* wijst erop dat men in nogal wat rechtbanken de nodige moeite heeft om een tolk te vinden (dat heeft onder meer te maken met de betalingsproblemen van Justitie en de lage vergoedingen). Hij ziet ook niet in hoe men de te horen persoon kan ondervragen indien deze de taal van de procedure niet verstaat en ook zijn advocaat de taal niet begrijpt of spreekt. Dan is er toch geen interactie mogelijk? *De spreker* onderstreept het belang van zijn opmerking, aangezien men te doen heeft met een persoon die van zijn vrijheid is beroofd.

De minister stipt aan dat het ontwerp van koninklijk besluit voor de vergoeding van de kosten voor (simultaan)vertaling de goedkeuring wegdraagt van een meerderheid binnen de betrokken beroepsgroepen. Daardoor zal het gemakkelijker worden om snel een beschikbare tolk te vinden. Bovendien wordt uitgelegd dat de verdachte *in extremis* kan gevraagd worden zelf zijn verklaring te noteren. Dat kan worden beschouwd als een vangnet. Indien er werkelijk geen interactie mogelijk is, stipt *de minister* aan dat het verhoor kan worden uitgesteld – dit behoort evenwel tot de verantwoordelijkheid

dernière est acquittée lors du procès contrairement aux deux autres inculpés. Ceux-ci doivent-ils en l'espèce être condamnés au paiement des frais médicaux pour les soins administrés au coïnculpé?

Le ministre réplique que le point essentiel de la discussion concerne en réalité la prise en charge des frais de justice. Il s'agit d'une matière complexe qui dépasse l'objet du projet de loi à l'examen.

Pour répondre au cas concret soulevé par M. Van Hecke, le ministre explique que le juge devra décider en toute sagesse, ce dont il est absolument certain.

Pour conclure, *M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)* fait observer que la réponse du ministre montre que le sujet n'a fondamentalement pas sa place dans le projet de loi à l'examen. Il ajoute que l'on peut également imaginer des situations impliquant des personnes qui ne sont pas couvertes par l'assurance soins de santé.

M. Christian Brotcorne fait ensuite observer que le paragraphe 4 de l'article 2bis proposé ne prévoit aucun délai pour l'assistance d'un interprète. Le projet de loi fixe pourtant des délais stricts à divers autres endroits. Le fait de ne pas trouver dans un délai raisonnable, un interprète qui maîtrise la langue source et la langue cible ne posera-t-il pas problème? Dans ce cas, l'audition sera-t-elle reportée (le texte est muet à ce sujet) et, si oui, cela aura-t-il une influence sur les autres délais prévus dans le texte de loi en projet et dans la législation existante? *M. Brotcorne* souligne que de nombreux tribunaux éprouvent pas mal de difficultés à trouver un interprète (notamment en raison des problèmes de paiement de la Justice et des faibles rémunérations). Il ne comprend pas non plus comment on peut interroger la personne à entendre si celle-ci ne comprend pas la langue de la procédure et que son avocat ne comprend pas ou ne parle pas non plus cette langue. Toute interaction n'est-elle pas impossible dans ce cas? *L'intervenant* souligne l'importance de son observation, étant donné que la personne concernée est privée de sa liberté.

Le ministre souligne que le projet d'arrêté royal relatif à l'indemnisation des frais de traduction (simultanée) bénéficie du soutien de la plupart des catégories professionnelles concernées et qu'il sera dès lors plus aisé de trouver rapidement un interprète disponible. Le ministre explique par ailleurs qu'il pourra être demandé *in extremis* au suspect de prendre note lui-même de sa déclaration, ce qui peut se concevoir comme un filet de sécurité. *Le ministre* souligne en outre que si, malgré tout, aucune interaction n'est possible, l'audition pourra être reportée – cette décision relevant toutefois de la

van de bevoegde onderzoeksrechter. In elk geval benadrukt hij dat dit uitstel geen invloed heeft op de (grond) wettelijke termijnen waarbinnen men iemand van zijn vrijheid kan beroven.

*
* *

Amendement nr. 3 wordt eenparig aangenomen.

Amendement nr. 17 wordt verworpen met 9 stemmen tegen 3.

De amendementen nrs. 6 tot 9 worden achtereenvolgens verworpen met 9 stemmen tegen 3.

Subamendement nr. 21 tot vervanging van amendement nr. 19 wordt eenparig aangenomen.

Artikel 5, zoals geamendeerd, wordt eenparig aangenomen.

Art. 6

Artikel 6 beoogt artikel 16 van dezelfde wet te wijzigen.

Mevrouw Özlem Özen (PS) en de heer Christian Brotcorne (cdH) dienen amendement nr. 14 (DOC 54 2030/003) in, dat ertoe strekt in punt 1 het ontworpen derde lid te vervangen. Dit amendement heeft tot doel te preciseren dat bij het verhoor van een verdachte de rol en de prerogatieven van de advocaat identiek zijn, ongeacht of de verdachte al dan niet van zijn vrijheid is beroofd. In de huidige stand van zaken staat het wetsontwerp de advocaat alleen toe opmerkingen te maken en sluit het de mogelijkheid uit om te vragen dat een opsporingshandeling wordt verricht, dat verduidelijkingen worden verstrekt enzovoort. De deelname van de advocaat aan het verhoor is ook verantwoord omwille van de doeltreffendheid van de rechtspleging, want ze maakt het mogelijk onvoldoende gefundeerde gegevens af te voeren die in een latere fase van de rechtspleging zouden kunnen worden opgeworpen in een formeler kader.

Mevrouw Özlem Özen (PS) en de heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) dienen amendement nr. 20 (DOC 54 2030/004) in, dat ertoe strekt in het ontworpen artikel 16 de punten 2°, 4° en 5° weg te laten. Zulks strekt tot handhaving van de vigerende "stok achter de deur" ingeval de vereiste vormregels niet in acht worden genomen. De inverdenkinggestelde vrijlaten, staat in verhouding tot de ernst van de vrijheidsbeneming zonder proces.

responsabilité du juge d'instruction compétent –, et que ce report n'aura, en tout état de cause, aucune incidence sur les délais prévus par la loi ou la Constitution en matière de privation de liberté.

*
* *

L'amendement n° 3 est adopté à l'unanimité.

L'amendement n° 17 est rejeté par 9 voix contre 3.

Les amendements n°s 6 à 9 sont successivement rejetés par 9 voix contre 3.

Le sous-amendement n° 21, qui remplace l'amendement n° 19, est adopté à l'unanimité.

L'article 5, ainsi modifié, est adopté à l'unanimité.

Art. 6

L'article 6 vise à modifier l'article 16 de la même loi.

Mme Özlem Özen (PS) et M. Christian Brotcorne (cdH) présentent l'amendement n° 14 (DOC 54 2030/003) qui tend à remplacer, au point 1er, l'alinéa 3 proposé. Cet amendement vise à préciser que lors d'un interrogatoire d'un suspect, le rôle et les prérogatives de l'avocat sont identiques, que le suspect soit privé de sa liberté ou non. En l'état, le projet ne permet à l'avocat que de formuler des observations et exclut la possibilité de demander à ce qu'il soit procédé à un acte d'information, des clarifications, etc. La participation de l'avocat à l'interrogatoire se justifie aussi en termes d'efficacité de la procédure car elle permet d'évacuer des éléments insuffisamment fondés qui pourraient être soulevés à une étape ultérieure de la procédure dans un cadre plus formel.

Mme Özlem Özen (PS) et M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) présentent l'amendement n° 20 (DOC 54 2030/004) qui tend à supprimer, dans l'article 16 proposé, les 2°, 4° et 5°. Le but est de maintenir la sanction actuelle en cas de non respect des formalités requises. La sanction de remise en liberté est à la hauteur de la gravité de la privation de liberté sans procès.

De minister verwijst naar de memorie van toelichting (blz. 86) en naar zijn antwoord dienaangaande in het kader van de algemene bespreking. Het verschil in behandeling wordt verantwoord in de memorie van toelichting.

*
* *

De amendementen nrs. 14 en 20 worden verworpen met 9 tegen 3 stemmen.

Artikel 6 wordt aangenomen met 10 tegen 2 stemmen.

Art. 7

Dit artikel strekt ertoe een nieuw hoofdstuk IV/1 in te voegen, met als opschrift: "Bijstand van de advocaat bij de verhoren tijdens de periode van de handhaving van de voorlopige hechtenis".

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

*
* *

Artikel 7 wordt eenparig aangenomen.

Art. 8

Dit artikel strekt ertoe een nieuw artikel 24bis/1 in het nieuwe hoofdstuk IV/1 in te voegen.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) dient amendement nr. 10 (DOC 54 2030/003) in, dat een technisch amendement is en ertoe strekt de laatste zin van het ontworpen artikel 24bis/1, eerste lid, weg te laten. Het amendement wordt vervolgens door de indiener ingetrokken.

*
* *

Artikel 8 wordt eenparig aangenomen.

Le ministre se réfère à l'exposé des motifs (p. 86) et à sa réponse en la matière dans le cadre de la discussion générale. La différence de traitement est justifiée dans l'exposé des motifs.

*
* *

Les amendements n°s 14 et 20 sont rejetés par 9 voix contre 3.

L'article 6 est adopté par 10 voix contre 2.

Art. 7

Cet article vise à insérer un nouveau chapitre IV/1 intitulé "L'assistance de l'avocat lors des auditions pendant la période du maintien en détention préventive".

Il ne fait l'objet d'aucun commentaire.

*
* *

L'article 7 est adopté à l'unanimité.

Art. 8

Cet article insère un nouvel article 24bis/1 dans le chapitre IV/1 nouveau.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) présente l'amendement n° 10 (DOC 54 2030/003). Il s'agit d'un amendement technique qui vise à abroger la dernière phrase dans l'article 24bis, /1, alinéa 1er, proposé. Cet amendement est ensuite retiré par son auteur.

*
* *

L'article 8 est adopté à l'unanimité.

HOOFDSTUK 4

Bepalingen tot wijziging van de wet van 19 december 2003 betreffende het Europees aanhoudingsbevel

Art. 9 tot 11

Deze artikelen betreffen wijzigingen in de wet van 19 december 2003 betreffende het Europees aanhoudingsbevel.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

*
* *

De artikelen 9 tot 11 worden eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 5

Wijziging van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 12

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 495 van het Gerechtelijk Wetboek.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

*
* *

Artikel 12 wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 6

Inwerkingtreding

Art. 13

Dit artikel bepaalt de datum van inwerkingtreding van het wetsontwerp.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

*
* *

Artikel 13 wordt eenparig aangenomen.

In de aangenomen artikelen zijn wetgevingstechnische en taalkundige correcties aangebracht.

CHAPITRE 4

Modifications de la loi du 19 décembre 2003 sur le mandat européen

Art. 9 à 11

Ces articles concernent des modifications de la loi du 19 décembre 2003 sur le mandat européen.

Ils ne font l'objet d'aucun commentaire.

*
* *

Les articles 9 à 11 sont adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 5

Modification du Code judiciaire

Art. 12

Cet article vise à modifier l'article 495 du Code judiciaire.

Il ne fait l'objet d'aucun commentaire.

*
* *

L'article 12 est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 6

Entrée en vigueur

Art. 13

Cet article précise la date d'entrée en vigueur du projet de loi.

Il ne fait l'objet d'aucun commentaire.

*
* *

L'article 13 est adopté à l'unanimité.

Des corrections d'ordre légistique et linguistique ont été apportées aux articles adoptés.

Op vraag van de heer *Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)* zal de commissie overeenkomstig artikel 83.1 van het Reglement van de Kamer van volksvertegenwoordigers overgaan tot een tweede lezing van het wetsontwerp. Daartoe wenst de commissie te beschikken over een nota van de juridische dienst.

De rapporteur,

Sophie DE WIT

De voorzitter,

Philippe GOFFIN

A la demande de *M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)*, la commission procédera à une deuxième lecture du projet de loi conformément à l'article 83.1 du Règlement de la Chambre. A cet effet, la commission souhaite disposer d'une note du service juridique.

Le rapporteur,

Sophie DE WIT

Le président,

Philippe GOFFIN